

**İNANÇ KÜLTÜRÜMÜZDE
VE
ÂŞIK EDEBİYATINDA
“AYETLEMELER”**

Dr. Doğan KAYA

**İNANÇ KÜLTÜRÜMÜZDE
VE
ÂŞIK EDEBİYATINDA
“AYETLEMELER”**

Dr. Doğan KAYA

Sivas-2019

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	6
AYETLEMELER	8
METİNLER	13
A. FATİHA SURESİNİN KULLANILDIĞI AYETLEMELER	14
Ali Haydar	15
Azmî	17
Feyzî	19
Hakverdi	20
İrfanî	21
Kul Deryayî	22
Kul Şirin	24
Mahzunî	25
Mehmet Kızılgöz (1)	27
Nimri Dede	28
Ali Rıza Aslan (1)	29
Ali Rıza Aslan (2)	30
Ali Rıza Aslan (3)	31
Rüsvayî (1)	32
Ali	33
Sefil Ahmed (1)	34
Sefil Ali	35
Selmanî (1)	37
Selmanî (2)	38
Selmanî (3)	39
Seyyid Süleyman (1)	40
Veli (1)	42
Veli (2)	43
Viranî	45
Yeminî	47

B. FATİHA VE İHLAS SURELERİN KULLANILDIĞI AYETLEMELER	49
Ali Rıza Aslan (4)	50
Şah Hatâyî	51
C. FATİHA VE KEVSER SURELERİN KULLANILDIĞI AYETLEMELER	52
Haydar	53
D. İHLAS SURESİNİN KULLANILDIĞI AYETLEMELER	54
Ali Baki Gül	55
Deli Boran (1)	56
Edip Harabî (1)	57
Fedayî	59
İsmail	60
Kul Nesimî (1)	62
Ozan Karagülle	63
Ali Rıza Aslan (4)	64
Rıza	65
Ruhsatî	66
Sefil Ali	67
Viranî (2)	68
Viranî (3)	69
Viran Abdal (4)	70
E. NUR SURESİNİN KULLANILDIĞI AYETLEME	72
Selmanî -4	73
F. MUHTELİF SURELERE AİT İBARELERE YER VERİLEN AYETLEMELER	74
Budala İsmail	75
Deli Boran (2)	76
Edip Harabî (2)	77
Hacı Sıtkı Gök	78
Bayburtlu Hicranî	80
Hafız	82
Hüznî	83
Kalender Baba	84
Kul Hüseyin	85
Kul Nesimî (2)	86
Mehmet Kızılgöz (2)	88
Musa Tektaş	89

Sefil Ali	91
Selmanî (4)	93
Seyyid Süleyman (2)	94
Viranî (5)	95
G. TÜRKÇE AYETLEME	96
Rüsvayî (2)	97
H. SÛBHANEKE DUASI	98
Sefil Ahmed (2)	99
I. AMENTÜ DUASI	100
Sadık Baba	101
KAYNAKÇA	102

ÖNSÖZ

Dini-Tasavvufi Türk Şiirinde ortaya konulan ürünler muhtevalarına göre çeşitli başlıklar altında toplanabilir. Bunlar; yaratıcı olan *Allah'ı*, başta Hz. Muhammet olmak üzere *peygamberleri*, *din büyüklerini* ve *tasavvufi düşünceyi* konu edinen şiiirlerdir. Konu ile ilgili olarak bugüne kadar yapılmış olan çalışmalarda söz konusu şiiirler, özelliklerine göre elliden fazla başlık altında gösterilmişse de eksiklerinin olduğu muhakkaktır. İlerleyen zaman içerisinde yapılacak olan çalışmalarla bu eksikliklerin giderileceğine inanıyoruz.

Biz de bu çalışmamızda yeni bir tür olarak gördüğümüz ve adına "*Ayetleme*" dediğimiz bir şiiir türünü tanıtacağız.

Elimizde 40 şaire ait 62 ayetleme bulunmaktadır. En hacimli olanları Sefil Ali (12 dörtlük), Azmî, Yeminî (10 dörtlük), en hacimsizleri de Kul Hüseyin, Ruhsatî, Rûsvayî (3 dörtlük)'ye aittir.

Ayetlemeler dörtlüklerle vücuda getirilir. Ancak bunun dışında birimle söylenmiş ayetlemeler de vardır. Üç şiiirin birimi dörtlük değil beyit ve benttir. Bunlardan Ali ve Viranî'ye ait iki şiiir beyitlerle vücuda getirilmiştir. Ali'nin şiiiri 9, Viranî'nin şiiiri ise 5 beyittir. Deli Boran'ın şiiiri ise 15 hece, 5 dize ve 5 bentten oluşmuştur. İsmail'in şiiiri 16 hece, Selmanî ve Deli Boran şiiirleri ise 15 hecedir.

Konumuzla ilgili olarak Ali Rıza Aslan'ın 4, Viranî'nin 5 şiiiri vardır.

Âşık edebiyatında üzerinde pek durulmamış olan ayetleme türüne bu eserle katkı sağlayabilirsek bizlere ne mutlu.

Sivas, 3 Temmuz 2019

AYETLEMELER

Ayetleme, Kuran'daki surelerin ayet ayet hatta kelime kelime ele alınıp bunların inanç ve düşünce ile birleştirildiği, yorumlandığı şiir türüdür. "Ayetleme" terimi ilim âlemine ilk defa tarafımızdan teklif edilmiştir ve bu konudaki ilk çalışma da tarafımızdan ortaya konulmuştur. (Kaya 2007: 211-218) Kitap bütünlüğünde yapılmış ilk çalışma da Mehmet Temizkan'a aittir. (Temizkan 2015)

Edebiyatımızda, ayetleme türündeki ilk şiir Nesimî'ye aittir. Elimizde Bunu XVI. yüzyıl şairlerinden Viranî ile Kalender Baba'nın şiirleri takip etmektedir.

Elimizde 40 şaire ait 62 ayetleme bulunmaktadır. Bu şairlerin başlıcası; *Ali, Ali Haydar, Ali Rıza Aslan (4), Azmî, Bayburtlu Hicranî, Budala İsmail, Deli Boran (2), Edip Harabî (2), Fedayî, Feyzî, Hacı Sıtkı Gök, Hafız, Hakverdi, Haydar, Hüznî, İrfanî, İsmail, Kalender Baba, Kul Deryaî, Kul Hüseyin, Kul Nesimî (2), Kul Şirin, Mahzunî, Mehmet Kızılgöz (2), Musa Tektaş, Nimri Dede, Ozan Karagülle, Rıza, Ruhsatî, Rûsvayî (2), Sadık Baba, Sefil Ahmet (2), Sefil Ali (3), Selmanî (5), Seyyid Süleyman (2), Şah Hatayî, Veli (2), Viranî (5), Yeminî*dir.

Sözkonusu şairlerin -Ruhsatî, Bayburtlu Hicranî ve Musa Tektaş hariç tamamının Alevî-Bektaşî kimliğe sahip oluşu dikkat çekicidir. Ruhsatî her ne kadar Nakşibendi tarikatine mensup ise de bir Bektaşî şairi gibi pek çok şiirinde ehl-i beytten, Kerbelâ hadisesinden ve Hacı Bektaş Veli'den söz etmiş birisidir. Bundandır ki tavır itibariyle diğerlerinden pek farklı durum sergilememiştir. Niçin salt bu şairlerin ayetleme söyledikleri iki sebebe bağlanabilir: Bu kimliğe sahip şairlerin medrese erbabının etkisinde ve baskında olmamalarının yani Sünnî inanca sahip şairlere göre kendilerini rahat hissetmelerinin rolünü göz ardı etmemek gerekir. Diğer sebep olarak da bu şairlerin kendilerini İslâm inancının içinde olmalarını ima etmeleri düşünce ve gayretini gösterebiliriz.

Acaba şairleri bu şekilde şiir söylemeye yönelten sebep nedir? Bize göre bunun sebebi; inanç ve düşüncenin temayülünden başka bir şey olamaz. Şairler daha çok bildiği ve önemseddiği sureleri, düşünce ve inançları çerçevesinde kendince yorumlayıp veya birtakım yaklaşımlar sergileyerek, bir bakıma, topluma bu doğrultuda mesaj vermeye çalışmışlardır.

Konu olarak, Kuran'daki 114 surenin içinde daha ziyade Fatıha, Kevser ve İhlâs ve Nur Sureleri ele alınmıştır. Özellikle bu surelerin şiire konu

edilişinin sebebi de söz konusu surelerin özellik göstermelerinden kaynaklanmaktadır.

Fatiha Suresi, Kuran-ı Kerim'in özeti olarak kabul edilir. Hem Mekke'de hem Medine'de iki defa nazil olduğu ve yedi ayetten oluştuğu için *Sebül-Mesanî*, Kuran'ın başında bulunduğu için *Ümmü'l-Kur'an* "Kuran'ın anası", Kuran'ın önsözü durumunda olduğu için *Sure-yi Delle* de denilir. İçinde Allah'ın beş ismi (*Allah, Rabbü'l-Âlemin, Er-rahman, Er-rahîm, Maliki yevmüddîn*) bulunmaktadır. (İmam-ı Yafi 1980: 65-75.).

İhlâs Suresi, Mekke döneminde inmiş olup dört ayeti bulunmaktadır. Kur'an'ın üçte birine bedel olduğu, bu sureyi ihlâs ile okuyan kişinin cesedini Allah'ın Cehennem'e koymayacağına inanılır. İmam-ı Yafi 1980: 562) İslâm'ın üç temel esası vardır. Bunlar; iman, ibadet, ahlaktır. Kuran'ın üçte biri denilmekle bir bakıma buna işaret edilmektedir.

Kevser Suresini yazdırıp üzerinde taşıyan kimselerin tehlikelere karşı emin olacağı inancı vardır. (İmam-ı Yafi 1980: 561)) Peygamberimizin üstün özellikleri hatırlatılmaktadır ve ön plana çıkarılmaktadır.

Ayetlemeler, muhteva olarak iki farklı şekilde ortaya konulmuştur.

a. Fatiha Suresinin Kullanıldığı Ayetlemeler: Ele alınan sure, ayetlere ve kelimelere bölünerek ve her bir sözün yanında inanç, kanaat ve düşüncenin yansıtıldığı birtakım ifadelere yer verilir, surenin tamamlanmasıyla şiir de sona erdirilir. Elimizde 18 örnek bulunmaktadır. Bunlar; *Ali Haydar, Azmî, Feyzî, Hakverdi, İrfanî, Kul Deryaî, Kul Şirin, Mahzunî, Mehmet Kızılgöz, Nimri Dede, Ali Rıza Aslan (3), Rüsveyî, Sefil Ahmed, Sefil Ali, Selmanî (3), Seyyid Süleyman, Veli (2), Viranî, Yeminî*'dir.

b. Fatiha ve İhlas Surelerin Kullanıldığı Ayetlemeler: Hem Fatiha hem de İhlas surelerine yer verilen ayetlemelerdir. Elimizde *Ali Rıza Aslan* ve Şah Hatayî'ye olmak üzere iki örnek vardır.

c. Fatiha ve İhlas Surelerin Kullanıldığı Ayetlemeler: Fatiha Suresi ile İhlas Suresi'nin söylendiği ayetlemelerdir. *Haydar* mahlaslı şaire ait bir şiir bulunmaktadır.

d. İhlas Suresinin Kullanıldığı Ayetlemeler: Sadece İhlas Suresinin yer aldığı ayetlemedir. Fatiha Suresinin sonra en fazla İhlas Suresi konu edilmiştir. Elimizde 12 örnek bulunmaktadır. *Ali Baki Gül, Deli Boran, Edip Harabî, Fedayî, İsmail, Kul Nesimî, Ozan Karagülle, Rıza, Ruhsatî, Sefil Ali, Viranî (3)*'ye ait şiirlerdir.

e. Nur Suresinin Kullanıldığı Ayetlemeler: Elimizde, toplam 64 ayet olan Nur Suresi'nin 35. ayetinin kullanıldığı ayetleme mevcuttur. Ayetleme Tokatlı *Selmanî*'ye aittir.

f. Muhtelif Surelere Ait İbarelere Yer Verilen Ayetlemeler: *Birkaç surenin konu edildiği ayetlemeler:* Bu tip ayetlemelerde sözler, tek tek ele alınmayıp surenin adı veya ilk kelimesi söz konusu edilir. Çoğunlukla surenin başındaki (*Elem neşrahleke-İnşirah, Elham-Fatiha, Elif-lam-Bakara, Hel etâ-İnsan, İnnâ fetehnâ-Fetih, Kul hüvallah-İhlâs, Tebbet-Leheb, Ve'd-duha-Duha, Ve's-şemsi-Şems, Yasin-Yasin, Ekrarü'n-nas fehüm-i lâ yu'minûn-Bakara, Vasiyyüküm lâ'elleküm tuf'lihûn-Bakara, İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râciûn-Bakara, Resulehum fahüm lehu münkirûn-Mü'minûn, Lânetullâhı ale'z-zâlimîn-Araf*) gibi ilgili söz veya sözler söylenmekle yetinilir. Bazen de (*Ayete'l-Kürsî-Bakara*) örneğinde olduğu gibi bir surenin içinde yer alan ve özel bir adla adlandırılan ayetin adı zikredilir. *Budala İsmail, Deli Boran, Edip Harabî, Hacı Sıtkı Gök, Bayburtlu Hicranî, Hafız, Hüznî, Kalender Baba, Kul Hüseyin, Kul Nesimî, Mehmet Kızılgöz, Musa Tektaş, Sefil Ali, Selmanî, Seyyid Süleyman, Viranî* gibi şairlere ait 16 şiir tespit ettik.

g. Türkçe Ayetleme: Fatiha Suresi'nin Türkçe mealinin şiirde kullanıldığı da olmuştur. Elimizde bu tarzda ortaya konulmuş *Rüsvayî*'ye ait bir şiir bulunmaktadır.

h. Sübhaneke duasının kullanıldığı şiir: Her ne kadar ayet olmasa da hemen herkesçe bilinen Sübhaneke duasının da tıpkı ayet / sure gibi şiirde işlendiği olmuştur. *Sefil Ahmed*'in ve Ali'nin böyle şiirleri vardır. Şiiri bu tarzdadır.

i. Amentü Duası: Ayetlemeler içinde değerlendirdiğimiz ve Hekimhanlı Sadık Baba'nın "Amentü" şiiri, 11 heceli ve beş dördlüktür.

Kimi ayetlemelerde ayetlerin yanı sıra hadislere de yer verilmiştir.

Ayetlemeler, ayetlere yer verilen bir şiir türüdür. Şekil olarak farklılıklar gösterirler. Burada kaydettiğimiz 51 şiirin çoğu koşma tarzında ve 11 hece ile vücuda getirilmiştir. İçlerinde divanî tarzda veya aruzla yazılmış olanlar da vardır. Şiirlerin şairlerine göre teknik özellikleri şöyledir:

On bir heceli şiirlerde, ayetteki bir sözün aslının bozulmayacağından dolayı bazı mısralarda hece sayısı 12, 13 hatta 14 heceye kadar çıkabilmiştir. Bu durum sekiz heceli şiirlerde de görülür. İşte birkaç örnek:

Örnek:

Ve fethü'n karib Ca'fer yolu görünür (Budala İsmail) 12 hece

Ve iyyâke nestaîn okumuş gördüm (Haydar) 12 hece

İhdina's-sırâta erdim melekler ile (Haydar) 13 hece

İnna a'tayna okutayım Kur'an'ı (Haydar) 12 hece
Fesalli lirabbike sorup geçeni (Haydar) 12 hece
İnne şânieke okudum melekler ile (Haydar) 14 hece
Elhamdü Muhammed *İâilâhe* Murtaza (Viranî) 13 hece
El-hamdü li'l-lahi Rabbi'l-âlemîn dedik (Kızılgöz) 13 hece
Velemyekün lehü küfüven ahadsin (Harabî-Şiirin aslı sekiz hecedir.)

Ayetleme türünde, şairlerin sözlere anlam yüklemeleri farklılık gösterir. Sözcüğü Fatiha Suresinin iki ayeti şu şekilde ele alınmıştır:

“Elhamdülillahi:

Budala İsmail: “Şükür gördüm de bildim”,

Haydar- “Elime aldım”,

Veli: “Bulduk hüdâyı,

Viranî: “Muhammed”.

Rabbü'l-Âlemîn:

Budala İsmail: “Hak yola geldim”,

Haydar: “Aradım buldum”, Veli: “Olduk gedayı”.

Er-rahmanirrahim:

Budala İsmail: “Rahmet buldum.”,

Veli: “Verdik nidayı”, Viranî: “İmam Hüseyin’e ermeyen”.

Sonuç:

Bu bilgilerden hareketle sonuç olarak şunları söyleyebiliriz:

Dini-Tasavvufi Halk Şiirinde işlenen konulara bağlı olarak pek çok tür ortaya çıkmıştır. *Devriye, Dûvaz, Hikmet, İlâhî, Maktel, Medednâme, Miraciye, Münâcaat, Na't, Nefes, Nutuk, Şathiye, Tevhid* bunlardan ilk aklımıza gelenlerdir. Örnekleri var olup da bugüne kadar üzerinde durulmayan başka türlerin var olduğu da bir gerçektir. Burada tanıtmaya çalıştığımız "Ayetleme" terimi de sözünü ettiğimiz örnekler içindedir.

Kültürümüzde ilk ayetleme örneğine Nesimî'de rastlanır. Onu XVI. yüzyıl şairlerinden Viranî ve Kalender Baba'nın şiirleri izler.

Ayetleme söyleyen şairlerin büyük çoğunluğu Alevî-Bektaşî inancına sahip şairlerdir.

Tespit edebildiğimiz 40 şaire ait 11 ayetlemede en çok Fatiha Suresi (25 örnek) ve İhlas Suresi (15 örnek) bulunmaktadır. Bazı ayetlemelerde Fatiha ve İhlas, Fatiha ve Kevser gibi iki ayet sözkonusu edilmiştir. Bir şiir de de Nur suresinin bir ayetine yer verilmiştir.

Bazı ayetlemelerde birkaç sureye ait ibareler kullanılmıştır. Sure başlı başına ele alınmayıp surenin adı veya ilk kelimesine yer verilmiştir. Bu sureler; Fatiha, Bakara, Duha, Fetih, İhlâs, İnsan, İnşirah, Şems, Tebbet, Yasin, Mü'minûn sureleridir.

Bu kısa incelememizde bulabildiğimiz örneklerin bu sayıyla sınırlı olduğunu sanmıyoruz. Yapılacak diğer çalışmalarla ayetleme türündeki örneklerin ve bunun yanında diğer bazı türlerin de ortaya çıkacağı ümidini taşımaktayız.

METİNLER

A. FATİHA SURESİNİN KULLANILDIĞI AYETLEMELER

ALİ HAYDAR (Çorum-Alaca-Harhar Köyü, 1908?-1944)

Yedi kat yer yedi kat gök durmadan
On iki ruh üstüne kurulmadı mı
Kumkuma lefdeme sual sormadan
Esmâ-i hüsnayı var olmadı mı

On iki huruftur On iki İmam
Aslı bir Eliften süzüldü Kur'an
İnnema yenküsü* buyurdu Sübhan
Dünya bir kalemden bölünmedi mi

Rabbil âlemîn 'e yazıldı iman
Errahmânir'rahîm hatmoldu Kuran
Mâlikî yevmiddîn Habîp'tir ayan
Ali, Kamber, Düldül var olmadı mı

İyyake na'büdü ol nuru ziya
Ve iyyake neste'in okundu dua
Doksan bin melaik durunca safa
Adem'i dört şeyden yağurmadı mı

İhdinessıratel müstakîm biliriz mahı
Sıratallezîne severiz şahı
En'amte aleyhim buyurdu Ali
Dört kapı kırk makam buyurmadı mı

Gayrılmağdûbi aleyhim Şah-ı Şehidan
Ve leddallîn amin açıldı meydan
Âşıklar ustazı ol Şah-ı Merdan
İçip katresinden cuş olmadı mı

---

* Fetih, 48 / 10.

Kul hüvallahü ehad buyurdu ulu
Allahüssamed'dir hem aşkın yolu
 Resulüm Muhammed şefaât kâni
 Ümmetine nasihat buyurmadı mı

Lem yelid şanına nazildir ayet
 Dört kitap okundu her gün her saat
 Cemalin görene didarı cennet
 Mü'minin gönlünde hoş olmadı mı

Ve lem yûled buyurdu aşkın mimarı
Ve lem yekün saye kerenler kani
 Didar Ehlibeyt'in ol hanedanı
 Hak Muhammed Ali bir olmadı mı

Lehû küfüven ehad ayetül kürsi
 Biliri evveli nurdandır aslı
 Dünyada kesilmez Muhammed nesli
Heleta ayetin buyurmadı mı

İsterse bulsunlar yüz bin bahane
ALİ HAYDAR yalvar Nur-ı Cemal'e
 Sene bin üç yüz elli dördte cihana
 Yazılmış cihana var olmadı mı

(Ali Cem Akbulut Arşivi.)

AZMÎ (Fakir Azmî, Çorum yöresi, XIX. Yüzyıl)

Ba-i Bismillah'ı bilmeyen faki
 Fatiha* okusa imam olamaz
Elhamdü Muhammet **lillahi** Murtaza
 İkinin bir bilmez hakkı bulamaz

Rabbil âlemîn Haticet-ül Kübra
 Makbul salâvattır Fatıma Zehra
Errahmandan murat hulk-ı Irıza
 Bahre girmeyenler dürrü bilemez

Errahîm imam Hasan'a ermeyen
 İsmi bilip Hüseyin'i görmeyen
 İkrar verip bi'atına girmeyen
 Nefs-i hayal geçip amel kılamaz

Mâliki yevmiddîn Zeynel Aba'dır
 Muhammetü'l- Bakır fahr-ı nümadır
 Batını bi-âlimlere amadır
 Yüz sene okusa âlim olamaz

İyyake na'büdü Cafer-i Sadık
 Onların yoluna serimiz koduk
 Marifet abında cesedi yuduk
 Murdar olan kalp aynasın silemez

Varlık hakkın biz bir edna kuluyuz
Ve iyyake Kâzım'ın bendesiyiz
Neste'in Rıza yolunda ölüyüz
 Şükür cenazemizi teccal kılamaz

İhtines sıratal müstakîm bilmeyen
 Nakî'nin nutkundan haber almayan
 Sücudî'l-azime secde kılmayan

---

* Kuran'ın ilk suresidir ve 7 ayaettir. Mekke'de nazil olmuştur. "Sebü'l-mesani" adıyla da bilinir.

Namazı fasıktır mihrap bulamaz

Sıratallazîne Askeri beyan
On dört Masumu Pâk bunlarda ayan
En'amte aleyhim Mehdi'dir iman
Münkir secde edip narhı alamaz

Fatiha rumuzun bilmeyen nadan
Gayrılmağdûbiye secdeyi eden
Hünkâr-ı Veli'den gayrıya giden
Asıl hekim bulup ilaç alamaz

Aleyhim ve leddallîn eyledi dur
Medet mürvet yetiş hazireti pir
Muhammet ümmeti hamdulillah bir
AZMÎ gayrılardan derman bulamaz

(Ali Cem Akbulut Arşivi.)

FEYZÎ (Hüseyin Piroğlu, Sivas-Şarkışla-Kümbet, 1922-?)

Elhamdü okurum **kul hüvellahü**
Elif Mim'i Ha'yı Nun'u biliriz
 Ezel rahımız **ehad Allahü**
 Cim-i **Settar er-Rahman'**ı biliriz

Mâliki yevmiddîn, Allahü's-samed
İyya kenâbudü verdik selâvat
Ve iyyake neste'in Ali oğlu evlat
 Ha'dan Zi'dan Dat'dan Şın'ı biliriz

Ve lem yûled şanına nazildir ayet
İhtinasıratel müstakîm Şâh-ı Vilâyet
Sırâtallezîne el-aman Mürvet
 Ayın, Gayın, Kaf'dan, Lam'ı biliriz

En'amte aleyhim gayrilmağdûbi
Aleyhim diyerek sevdim sadığı
 Budur erenlerin bize verdiği
 Be'den Se'den Zi'dan Cim'i biliriz

Ve laddâlin'de buldum kararı
 Amînden almışım ilmühaberi
 Muhammed Mustafa hublar serveri
 Lâm-elif içinde Ayn'ı biliriz

Lem yelid şanına okudum bildim
 Ve Resûlullah'ı ezelden sevdim
 Kaşların imlasın Ze'sindenı aldım
 Sat'dan Hı'dan Mim'i biliriz

Ve lem yekün lehu küfüven ehad Kur'anım
 İsmim Hüseyin **FEYZÎ**yâ almışam payım
 Aslım On iki İmam Mehdi'dir soyum
 Hünkâr Hacı Bektaş Piri biliriz
 (Piroğlu 1992: 189.)

HAKVERDİ (Kırıkkale-Koçubaba Köyü, 1882-1956)

Tebareke Allah bir cemal gördüm
 Hak mizan kurulmuş hayır şer tartar
Elhamdülillahi divana durdum
 Muhammed Mustafa el-aman kurtar

Rabbilâlemîn ben piri gördüm
Errahmanir'rahîm ikrarım verdim
 Ali'm Hasan Hüseyin sen eyle yardım
 Şimdi derdim eskisinden beş beter

Mâliki yevmiddîn her iki gözüm
 Hakk'ın divanında bir olur sözüm
 Zeynel, Bakır, Cafer nazım niyazım
 Açıldı yâreler pek zarım artar

İyyake na'büdü gonca gülümüz
Ve iyyake neste'in bil halimiz
 Kazım İrıza'dan doğru yolumuz
 Taki'den Naki'den cümbüşüm artar

İhdines sıratel müstakîm oldu
Sıratallezîne aklımı aldı
En'amte aleyhim Askeri geldi
 İnşallah şavkı cihanı tutar

Gayrılmağdubi aleyhim yerin buldu
Ve leddallîn amin mehdi de hatm oldu
 Şu dünyada hiç ölmedik kim kaldı
HAKVERDİ'ye üç beş arşın bez yeter

(Ali Cem Akbulut Arşivi.)

İRFANÎ

Ba-yı Bismillahi **Elhamdülillah**
 Muhammed Mustafa Yâ Resulullah
Rabbi'l-âlemîne erişti vallah
 Muhammede Miraç olan Ali'dir

Errahmanirrahim bezm-i ezeli
 Âşık-ı sadıklar severler seni
Mâliki yevmiddin kurmuş nizamı
 Resul'u miraçta gören Ali'dir

İyyake na'büdü dedik inandık
 Şükür gaflet uykusundan uyandık
 Ve iyyake nestain aşkına yandık
 Aşıldara bade sunan Ali'dir

İhdines sıratel müstakîm yolum
 Zülfünden bir teldir bizlere malum
Sıratallezîne uğradı yolum
 Müşkülüm halleden mürşit Ali'dir

En'amte aleyhim çağırılır ismin
 Yetmiş iki millet bilmedi resmin
Gayril mağdûbi aleyhi ederim vasfın
 Arz-ı endam, cemal veren Ali'dir

Ve leddalîn dedim söylemem amin
İRFANÎ'yem çektim gulgulü demin
 Adem Allah koydum ismini senin
 Lâ-mekanda nişan veren Ali'dir

(Ulusoy 2013: 270)

KUL DERYAYÎ (Sabri Durukan, Sivas-Karaçayır, 1940-)

Hak'tan emrolundu ol *İkra Bismi*
 "Beli" dedik Yâ ilahi el-aman
 Ş'ol Ezazil oldu Adem'in hasmı
 "Beli" dedik Yâ İlahi el-aman

Ol Hakk'a ikrarı vemişiz nice
 Seyyide'l-Mürselin kalplerde yüce
 Gündüz hayalimde düşümde gece
 "Ulu" dedik Yâ İlahi el-aman

Elhamdülillahi erdim Rabb'ime
Rabbilâlemîni alım virdime
Errahmanir'rahîm geldik yardıma
 "Alî" dedik Yâ İlahi el-aman

Mâliki yevmiddîn dedik aşkına
İyyake na'büdü yardım düşküne
Ve iyyake neste'în kaldı müşküle
 "Ulu" dedik Yâ İlahi el-aman

İhdines sıratel müstakîm Ali
Sıratallezîne demişiz "Beli"
En'amte aleyhim bilmişiz yolu
 "Veli" dedik Yâ İlahi el-aman

Gayril mağdûbi aleyhim dedik
Ve leddallîn mürvet cismimiz yuduk
 Bağlandık eleste ikrara durduk
 "Yolu" dedik Yâ İlahi el-aman

Böyle sürüp geldim Kalübeli'den
Kul olunduk ululardan uludan
Bizler böyle gördük gerçek veliden
“Ali” dedik Yâ İlahi el-aman

Eleztü bezminde dedik tevella
Münkire zalime olduk teberra
Ol Kalubeli'den geldik ikrara
“Ulu” dedik Yâ İlahi el-aman

Hümdülillah yazdık yedi ayeti
Hak aşkına amadeyiz niyeti
Perişandır **OZAN DERYA** gayeti
“Hali” dedik Yâ İlahi el-aman

(Doğan Kaya Arşivi)

KUL ŞİRİN

(Murtaza Şirin, Malatya-Hekimhan-Hasan Őelebi Bucađı, 1943)

Evrende bulunan tüm gzelliikte
 Seni gördüm seni buldum sen vardın
 Vücutta damarda bütün ilikte
 Kanı gördüm kanı buldum sen vardın

Ez-Zahir'sin gören göze var oldun
 El-Batın'sın sır içinde sır oldun
 El Gafur'sun cümle cana yâr oldun
 Cam gördüm canı buldum sen vardın

Besmele'de koruyucu silahımsın
Elhamdullillahta rabbil âlemsin
Errahmanir'rahîm Levh kalemsin besledim
 Teni gördüm teni buldum sen vardın

Mâliki yevmiddîn dınsın imansın
İyyake na'bud sahip zamansın
Ve iyyake nesta'inde yâransın
 Dini gördüm dini buldum sen vardın

İhdines sıratel müstakîmsin hak
Sıratallezîne ene'l-hak mutlak
En'amte aleyhim ameline bak
 Beni gördüm beni buldum sen vardın

Gayril mağdûbi aleyhim aman
Ve leddallîn dedim etmedim güman
KUL ŐİRİNİ dedi On iki İmam
 O'nu gördüm O'nu buldum sen vardın

(Turan-Uysal-Kadir-Uğur-Sarıyıldız 2010: 410-411)

MAHZUNÎ (Sivas-Kangal/Yellice köyü, 1869-1942)

Ta *Kalü belâ*'dan duyduk hitabı
 Sıdk ile yetirdik ahdi imânı
Ba-yi Bismillah'tan aldık cevabı
 Teslim edip Hakk'a verdik bu cânı

Elhamdülillahi Rabbil âlemîn
Er-rahmanir'rahîm hâlikü'l muin
 Okurum ismini Kur'an-ı mübîn
Mâliki yevmiddîn Şah-ı Merdanı

İyyake na'büdü hüda-nullah
Ve iyyake neste'în Hak Aliyullah
İhdines sıratel müstakîm'i rah
 Buyurdu tevhîd-i kadîm erkânı

*Sırâtellezin*den aldık haberi
En'amte aleyhim içtik kevseri
 Varlığı terk edip sevdik Hayder'i
 On iki İmam'ın olduk kurbanı

Gayrılmağdub gör aleyhin ey can
Ve leddâllîn oku vahdete inan
 Bir gönülde olmaz küfr ile iman
 Biz bir bildik iman ile Kur'an'ı

Altı bin altı yüz altmış altı âyet
Yüz on dört sureye biz de kıraat
“Ayın Lam Ye” ile bulduk selâmet
Aradan kaldırdık şekki gümanı

Ehad ile Ahmed ikisi birdir
İmam'ı Kur'an'dan ayıran kördür
Cümle hikmet kudret Ali'de sırdır
MAHZUNÎ böylece eyler imanı

(Doğan Kaya Arşivi)

MEHMET KIZILGÖZ (1)

(1944, Sivas-Yıldızeli/Davulalan köyü)

Ta Kalübelâ'dan inanıp geldik
Ba-ya Bismillah'tan imanımız var
 Pire teslim olup ummana daldık
 Nice mahlûkattan gümanımız var

Elhamdü lillahi rabbil âlemîn dedik
Errahmanir'rahîm Hakk'ı bir bildik
 Okuduk Kur'an'da ismini bulduk
Mâliki yevmiddîn Sübhan'ımız var

İyyake na'büdü okurum başta
İyyake neste'in göründü kaşta
İhdines sıratel müstakîm dişte
 Tevhid-i kadimde üryanımız var

Sıratallezîn'den geçtik o yana
En'amte aleyhim nefse do yana
 Kibri terk ettik geldik bu yana
 Şah-ı velâyete püryanımız var

Gayril mağdûbi'ye bağlandık heman
Ve leddalîn dedik kalmadı güman
 Ya hu bu meydanda olur mu yalan
 Her iki cihanda bir yârimiz var

Mustafa, Murtaza ikisi birdir
 Bunu fark etmeyen seyreden ködür
 Cümle hikmet kudrat bunlarda sıdır
MEHMET KIZILGÖZ'üm meydanımız var

(Doğan Kaya Arşivi)

NİMİRİ DEDE (Pınarlar köyü- Keban / Elazığ, 1909-1986)

Bismillah sırrında bi külli mevcut
Kemal ü zevalle onda mevcuttur
Elhamdülillahi rabbil âlemîn
Men arefi duyan canda gizlidir

Errahmânir'rahîm her iki cihan
Bunlar ile sabit görünür heman
Mâliki yevmiddîn ol hâkim sultan
Maden nebat ab ü nanda gizlidir

İyyake na'budü Allah da fândir
Bunun iktizası edep erkândır
Ve iyyake nesteîn ulu seyrandır
Hakk'a yakın olan canda gizlidir

İhdinessıratel mustakîm cana
Hidayet bundadır iki cihana
Yedi hatt'istiva vechi insana
Kün emri kâf ile nun'da gizlidir

Sıratallezîne en'amte aleyhim
Bundan zuhur etti şems ile mahım
Bize şefaath kıl ey padişahım
Bu sırr-ı nübüvvet sende gizlidir

Gayrılmağdûbi aleyhim ve leddal
Lîn'den kurtulana olmaz kıyl ü kal
Ey **DEDE** gel sen de bu ummana dal
Hak külliyatıyla bunda gizlidir

(Buran 2006: 193-194)

ALİ RIZA ASLAN (1)

Mübarek cemalin öğüp dururken
 Hüsnünde yüz on dört sureyi gördün
 Kur'an-ı azimden mana okurken
Elhamdülillah Rabbil âlemi gördüm

Yasin kaşların seyrettim biraz
 Mazhar-ı celilsin eyledim niyaz
Errahmanirrahim okudum avvaz
Mâlîki yemidîn Adem'i gördüm

Adem için yazılmıştır ayetler
 Yedi esma vasfı ehli beyitler
 Lakabı "Turabi"dir şanı seyitler
İyyake nabüdün manayı gördüm

Ve iyyake nestaîn sahibi'l-huruş
 Teber Hak'tan geldi müslümü bir huş
 On iki İmam ahın aldı ah ne hoş
İhtines sırrat Ellezine îlyayı gördüm

(Aslan 2007: 27)

ALİ RIZA ASLAN (2)

6 bin 6 yüz 66 ayet
 114 sureyi gördüm yüzünde
 Sırr-ı Resullah'a eyledin bi'at
Elhamdülillah'ı gördüm yüzünde

Rabbilâlem bildim cümle âlemi
 Okudum kalbimden ismi a'zamı
 Hak çar-anasırdan yaptı Adem'i
Velakad kerremna'yı gördüm yüzünde

Errahmanirrahîm bildim cihanı
Maliki yevmiddîn gördüm Kur'an'ı
İyyake nabudundan aldım imanı
İhlas Suresi'ni gördüm yüzünde

Ve iyyake nestain güherim bildim
İhtinassıratellezine kalbimi sildim
Sıratelmüstakıymesine meylimi verdim
Heleta Suresi'n gördüm yüzünde

RIZA en'amte aleyhim sözünde bal
Gayrulamadubi aleyhim eylerim sual
Ve ledallin Âmin sözünde kal
Ve İnşa Suresi'ni gördüm yüzünde

(Aslan 2007: 143)

ALİ RIZA ASLAN (3)

Arif mekânından irfana geldik
Elhamdülillahın kullarıyız biz
Ta elestü bezminden ikrar eyledik
Rabbil âlemin sırlarıyız biz

Errahman derdine derdimend olduk
On iki İmamların gülünü derdik
Nice katretlerin dersini verdik
İrrahim erinin fıkrasıyız biz

Mâliki yevmiddine ikrar eyledik
Nice ariflerden biz yüce olduk
Bunca nebilere hücceti verdik
İyya kenabüdün deryasıyız biz

Ve iyya kenestaine aşlandıık
İhtinas sırat el müstakimisine andık
Sırat elleziden keşküle kandık
Enemte aleyhim suresiyiz biz

Gayril mağdubi Aleyhimden ilhamı aldık
Veled Daallin ile canlara geldik
RIZA'm amin ile Ahiri bulduk
Hazret kelimesinin künyesiyiz biz

(Aslan 2007: 303)

RÛSVAYÎ (1) (Ali Cem Akbulut, Merzifon, 1978-)

Bismillah vird eyle işin önünde
Errahmânir'rahîm bahşeder emin
 Hidayet bulursun oku sonunda
Elhamdü lillahi rabbil âlemîn

Errahman bağışlar *errahîm* korur
Mâlikî yevmiddîn masuma sürür
 Sadıklar fark eder ahdinde durur
İyyake na'büdü işleği mümin

*Ve iyyake neste'în*dir münacat
İhdines sıratal müstakîm murat
Sıratallezîne en'amte necat
Aleyhim şanında berat var yemin

*Gayril mağdûbi*den olagör gayrı
Aleyhim dünyada ahrette sayrı
*Ve leddallîn*lerin bulunmaz hayrı
 Hitam Allah Allah veyahut âmin

RÛSVAYÎ'yim dilli Kuran gedası
 Ariflerin kâmillerin gıdası
 Yedi ayet âşıkların sedası
 Sıdk ile okursan titrer gök zemin

(Ali Cem Akbulut Arşivi.)

ALİ (Amasya, XIX. Yüzyıl)

Süphaneke iki kaşın arası
Ol sebepten azîm Süphan okurlar

Allahümme cümle güzeller hası
Hüsnün ayetin Kur'an okurlar

Ve bihamdike kirpikleri dilberin
Ala gözlerini Ümran okurlar

Ve tebareke dudağı çün şirin dili
İnci dişlerini dürden okurlar

Kesmüke yazılı siyah zülfünün
Elif kamet fazl-ı yezdan okurlar

Ve teala gerdanı peri civanı
Ak göksünü ala saf kân okurlar

Ceddüki sağ elinde yeşil ben
Ve cellesenaüke nişan okurlar

Yangulu **ve lâilaha gayruk**
Ol sebepten azîmü'n-nan okurlar

ALİ'm eydür iki kaşın arası
Hatm-i .... Şah-ı Merdan okurlar

(Ali Cem Akbulut Arşivi)

SEFİL AHMED (1) (Amasya- Yamadılı)

Elhamdülillah sebakım okurum
Rabbil âlemîn Hüda kerimdir
Errahmânir'rahîm gamı çekerim
Mâliki yevmiddîn elde varımdır

Dört kitap almışım bir azim beğden
İyyake na'büdü inmiştir göğden
Ve iyyake nesta'in okurum ağdan
İhdines kalbimde gizli sırrımdır

Sıratel müstakîm virdimdir gayet
Sıratallezîne eyledim biat
 Muhammet Ali hakkında indi ayet
En'amte aleyhim sadık yârımdır

Gayril mağdûbi sırdan geldi zuhura
 Yaralıyım dayanamam kahıra
 Şükür Mevlâ'm tellal etti zahire
Aleyhim dilimde tatlı nurumdur

SEFİL AHMED eder arzum pirimde
 Kimse bilmez bir dalga var serimde
Ve leddallîn sırrımdır bu şarımda
 Âmin demek benim özge kârımdır

(Ali Cem Akbulut Arşivi.)

SEFİL ALİ (Çorum-Boğazkale-Yazır köyü, 1790-1867)

Elhamdü lillâhı Kul hüvellâh'ı
 Cümle ayetlere baş olmadı mı
Rabbil âlemîndir âlemler şahı
 Müminler kalbinde hoş olmadı mı

Errahmânir rahîm arşın binası
Mâlikî yevmiddîn elif anası
İyyâke na'bûdüye inanmadı asi
 Münkirin kalbi taş olmadı mı

Ve iyyâke neste'în hatmi Kur'an'ım
İhdînes derdime derman verenim
Sırâtel müstakîm dinim imanım
 Mümine farz olan beş olmadı mı

Sırâtellezîne sırat mizanda
 Küllü günahları af eder anda
 Hatemini gördü aslan ağzında
 Miraç'ta dostuna düş olmadı mı

En'amte aleyhim âhır zamanı
 Budur cümle âlemîn dini imanı
 Aşkın şarabından Kevser sunanı
 Hep âşıklar ondan coş olmadı mı

Gayrılmağdûbi aleyhim Ali den medet
Ve leddâllîn derim isterim imdat
 Cömertsin sultanım elaman Mürvet
 İsmi cümle âleme baş olmadı mı

Âminde salâvatı kalbinden koyma
Muhammed, Ali'yi virdinden koyma
Sırrını beyan edip nadana deme
Nadan kavmi olan boş olmadı mı

SEFİL ALİ yüz çevirme biattan
Dört kitap yazıldı yedi ayetten
Muhammed, Ali yi sevdim gayetten
Ehad ismi cümleye baş olmadı mı

(Çevik 2007: 34-35)

SELMANÎ (1) (Tokat-Almus-Kuruseki Köyü, 1934-)

Be altında bir noktadır gör Ba-yı Bismillah
Okuyup yedi ayeti bil **Elhamdülillah**
Rabbil âlemîne odur âlemîn rabbisi hem
Errahmanir'rahîm deyip vird et celilillahı

Mâlikiyyevmiddîn dendi dinine Muhammed'in
İyyake na'budü şahtır ve **İyyake neste'in**
İhdinessiratel müstakîmdir sıratallezîn
En'amte aleyhim dedik iştik sebilullahı

Gayrılmağdûbi aleyhim hem **ve leddalîn** hümam
Emin denildi anda olur **Fatiha** tamam
Bu ayetin tefsiridir işte On iki İmam
Can u dilden methedelim Ehl-i Beytullah'ı

Yedi esma yedi nüsha yedi ayetü'l-kitap
Elif Lâm Mim Ra tilkeden aldık manayı hitap
Fatiha içre okuduk şah-ı şems ü mahitâb
Dilimizde teşbih ettik ondan Aliyullah'ı

Ey **SELMANÎ** ta ezelden mümine ikrar odur
İmanım var gümanım yok Haydar-ı Kerar odur
Ali olan Veli olan Hazret-i Hünkâr odur
Veliyullah'ta bulmuşuz Yed-i yedullah'ı

(Selmanî 2008: 53)

SELMANÎ (2) (Tokat-Almus-Kuruseki Köyü, 1934-)

Ta ezelden bir noktaya bağlandık
Okuduk ismini Şah_ı Merdan'ın
Sırr-ı lâ-mekanda durduk eğlendik
Olmuşuz gulamı şîr-i Yazdan'ın

Elhamdülillahi rabbil âlemîn
Errahmanir'rahîm ilm-i âdemin
Mâliki yevmiddîn Şah'im hatemin
İyyake na'budü fazl-ı Hüda'nın

Ve iyyake neste'in ihdines olduk
Sırâtel müstakîm yolunu bulduk
Sırâtallezînden haberin aldık
En'amte aleyhim Zat-ı Kübra'nın

Gayrılmağdûbi gör geçtik gayrdan
Aleyhim ve leddallîn Şah-ı şehidân
Fatiha Suresi'n beyanın eden
Hemdemi bulmuşuz Âl-i Aba'nın

SELMANÎ Fatiha okugil tamam
Cihanın nurudur ol iki hümam
Yardımcımız olsun On iki İmam
Kulu kurbanıyız On iki İmam'ın

(Selmanî 2008: 86)

SELMANÎ (3) (Tokat-Almus-Kuruseki Köyü, 1934-)

Lâilâhe ill'Alî'dir Ba-yı Bismillah'ımız
 Lâilâhe ill'Alî'dir **Elhamdüillâh**ımız
 Lâilâhe ill'Alî'dir **Rabbil âlemîne** hem
 Lâilâhe ill'Alî'dir hak habibullahımız

Lâilâhe ill'Alî'dir bil **Errahmanir'rahîm**
 Lâilâhe ill'Alî'dir **Mâliki yevmiddîn** mim
 Lâilâhe ill'Alî'dir **İyyake na'budü** him
 Lâilâhe ill'Alî'dir ol Resullullah'ımız

Lâilâhe ill'Alî'dir **ve iyyake neste'in**
 Lâilâhe ill'Alî'dir **ihdînes** olan hemîn
 Lâilâhe ill'Alî'dir **sıratel müstakîm** din
 Lâilâhe ill'Alî'dir dört kitabullahımız

Lâilâhe ill'Alî'dir **sıratallezîne kim**
 Lâilâhe ill'Alî'dir hem **en'amte aleyhim**
 Lâilâhe ill'Alî'dir **gayril mağdûbi** şemim
 Lâilâhe ill'Alî'dir küntü kenzullahımız

Lâilâhe ill'Alî'dir **SELMANÎ** ol **aleyhim**
 Lâilâhe ill'Alî'dir **ve leddallîni** ilahım
 Lâilâhe ill'Alî'dir yine şems ile mahım
 Lâilâhe ill'Alî'dir vech ü vechullahımız

(Selmanî 2008: 82)

SEYYİD SÜLEYMAN (1) (Ankara-Çubuk- Susuz Köyü, 1857-1900)

Bismillah bir nokta amel kapısı
İtikat şarına girelim dilber
Küllü eşya mevcut oldu hepisi
Bir kâmil mürşide varalım dilber

Elhamdülillâhi nokta car olan
Amentü kümentü gübbe var olan
Uzak gidip serseriye yorulman
Muhammed Ali'ye varalım dilber

Rabbil âlemîn kurdu divanı
Errahmanirrahîm sever seveni
Şah Hasan, Hüseyin hublar civanı
Şah Zeynel Abâ'ya varalım dilber

Mâliki yevmiddîn kadim dinimiz
Kerbelâ çölünde akar kanımız
Muhammed Bakır'a döndük yönümüz
Câfer-i Sâdık'a varalım dilber

İyyake nâ'budü Musa-yı Kâzım
Ve iyyake neste'in pire niyazım
Şah İmam Rıza'dır şahım şahbazım
Ayn-ı hakikate erelim dilber

İhdinessıratel mustakîm gerek
Sıratallezîne çâk oldu yürek
Şah Takî ve Nakî dünyaya direk
Bir dem divanına duralım dilber

En'amte aleyhim oldu bahane
Hasanü'l-Askeri geldi bu âna
Gayril mağdûbi aleyhim Mehdi cihane
Dostun cemalini görelim dilber

Ve leddâllîn âmin karar kılındı
İncil, Zebur, Tevrat taksim olundu
Kur'an Muhammed'e vahiy gelindi
Bağlanıp ikrara duralım dilber

SEYİT SÜLEYMAN'ım sığındık billah
Yedullah- ı fevka * halk etti Allah
Vemâ ersallaneke hasbeten lillah
Rahmet bahrine girelim dilber

(Çağlayan 1994: 88)

---

* (Fetih 48/10)

VELİ (1) (Sivas-Şarkışla-İğdecik köyü, 1794-1854)

Elhamdülillah ki bildim Huda'yı
Rabbil âlemîn'i sırr-ı gedâyı
Errahmânirrahîm buldu Hudâ'yı
Mâliki yevmiddin olduk âleme

İyyâke na'bûdü gözümün nuru
Ve iyyâke neste'in virdim ikrarı
İhdinessirâtel müstakîm yârı
Sıratallezîne çaldı kaleme

En'amte aleyhim dedim Yâ Ali
Gayril mağdûbi aleyhim dedim belî
Ve leddâllîn dedik kaldırdık eli
 Gözlerim dost yolun durdum selâma

Fatiha suresi geldi şanına
 Ezelden kurbandır canım canına
 Kimseler ermedi senin sırrına
 İsmi derç eyledim Ayın, Ye, Lâm'a

Fâtiha suresin vechin okudum
 İsmi zikretmeyen kula kakıdım
 Şükr olsun metaim kumaş dokudum
 İhsan eyle kapındaki kuluna

Şükür olsun bir menbadan yarattın
 Bin ervahtan ervahıma nur kattın
 Meleklerle hamurumu yoğurtttun
 Âşıklık defterin sundun elime

VELİ'm eyder Hak'tan aldım dersimi
 Muhabbet çekici yaktı örsümü
 Okuduğum ayet bilmem dersimi
 Hakk'ın bir kelâmı geldi dilime

(Aslanoğlu 1984: 25-26 / Koca, 1990: 466-467)

VELİ (2)

Elhamdülillâh bulduk hüdâyı
Rabbil âlemîn olduk gedayı
Errahmânir'rahîm verdik nidayı
Mâliki yevmiddîn olduk âleme

İyyâke na'büdü gözümün nûru
Ve iyyâke neste'in verdim ikrârı
İhdinessırâtel müstakîm yâri
Sırâtallezîne çaldık kalemi

En'amte aleyhim dedim Yâ Ali
Gayri'l mağdûbi aleyhim demişem belî
Ve laddâllîn dedim kaldırdım eli
 Uğradım dost köyüne durdum selâma

Heleta Suresin indi şanına
 Ezelden kurbandır canım canına
 Kimseler ermedi sırr-ı kânına
 İsmi derc ettim (**Elif Be Lâm**)a

Fâtiha Suresi'n vechin okudum
 İsmi zikretmeyen kula kakıdım
 Şükrolsun mata'im kumaş dokudum
 İhsan eyle kapındaki gulama

Şükr olsun ki bir meniden yarattı
 Meleklerle hamurumu yoğurttu
 Bin ervahtan ervahıma nur kattı
 Âşıklık defterin sundu elime

VELİ'm eydür Hak'tan aldım dersimi
Muhabbet çekici yaptı örsümü
Okuduğum ayet yoksa Farsî mi
Hakk'ın bir kelamı geldi dilime

(Doğın Kaya Arşivi, Cönk No: 7 /
114-116 / (Aslanoğlu 1984: 25-26)

VİRANÎ (XVI-XVII. Yüzyıl)

Bâ-yı Bismillah'ı bilmeyen faki
Fatiha okusa imam olmaz
Elhamdü Muhammed **lâilâhe** Murtaza
 İkisini birlemeyen sıkılmaz

Errahîm İmam Hüseyin'e ermeyen
 İsmi zikr eyleyip Hasan görmeyen
 Bi'at verip ikrârına durmayan
 Nakş-ı hayâl geçer amel kılamaz

Mâliki yevmiddîn Zeynel-Aba'dır
 Muhammed Bakır da Hak reh-nümâdır
 Batın bilmeyen âlimler âmâdır
 Yüz bin sene okur âlim olamaz

İyyâke na'büdü Ca'fer-i Sâdık
 Erenler yoluna canımız koyduk
 Ma'rifet abından cesedi yuduk
 Murdar olan kalp aynasın silemez

Varlık Hakk'ın biz bir ednâ kuluyuz
Ve iyyâke Kâzım'ın biz bendesiyiz
Neste'in Rıza yolunda ölüyüz
 Şükür cenazemiz tecellâ kılmaz

İhdinessıratâl müstakîm Tâkî'yi bilmeyen
 Nâkî'nin nutkundan haber almayan
 Sücüd-ı Adem'e secde kılmayan
 Namazı fasittir mihrâp bulamaz

Sıratellezîne oldu Askerî beyan
“On dört Masum-ı Pâk” bunlardır ayan
En’amte aleyhim Mehdî’dir İmam
Münkir ise secdesini kılamaz

Fatiha bunlardır bilmeyen nadan
Gayril mağdûbî’ye secdeyi kılan
Hünkârın yolundan gayrıya varan
Arayıp derdine derman bulamaz

Aleyhim ve leddâllîn eyledi dur
Medet mürvet yetiş Yâ Hazret-i Pir
Dü cihanda Ali birdir Ali bir
VİRANÎ gayriden imdat olamaz

(Doğan Kaya Arşivi. Zile Cönkü, 7-8-9)

YEMİNÎ*

Evvel şu cihana bir güneş doğdu
 Çok şükür Mevla'ya **Elhamdülillah**
Rabbil âlemîne rahmetler yağdı
 Erişti mümine çok kerem vallah

Errahmânir'rahîm yarattı arşı
Mâliki yevmiddîn halk etti kürşü
İyyake na'budü ilimler başı
 Âlemler öğrendi anda ilmullah

Ve iyyake neste'in dedi su oldu
İhdines sıratal müstakîm sırat kuruldu
Sıratallezîne kararın buldu
 İndi mimberine hacetüvalallah

En'amte aleyhim semaya gitti
Gayril mağdûbi aleyhim emrine yetti
Ve leddallîn dedi cihanı tuttu
 Üç **İhlas** ** bir **Elham** hatm-i fethullah

"**Lâfeta**" dedi cenge dalarken
 İlla ki Zülfikar kılıç bilerken
 Seyfe tace Cebrail erkân çalarken
Ve fethün garibe nasun minallah

Hem Muhammed olup miraca gitti
 Hemi aslan olup yoluna yattı
 Hak ile doksan bin kelâmı etti
 Akıl ermez ona sırrı sırrullah

Danıştı kelâmı yürüdü hemen
 Keşkülü ortaya uzattı Selman
 Muhammed'im demedi mi bir zaman
 Fakirem deyince oldu emrullah

** Kur'an'daki 112. Suredir. Mekke'de inmiştir ve 4 ayettir.

Muhammed Kırklara gitti oturdu
Kırklar Muhammed'e üzüm getirdi
Kırkların birine neşter batırdı
Cümlesinden kan damladı **hüvellah**

Bir üzüm danesin ezip içtiler
Ol meydanda serden baştan geçtiler
Cümlesi de esriyip de çoştular
Hepsi çağırıldılar anda hü Allah

Ey **YEMİNİ** susuz kalmaz sulaklar
Kuduretten dolar yeşil kulaklar
Gece gündüz hiç durmayan melekler
Yetişir hizmete bi sebilullah

(Ali Cem Akbulut Arşivi.)

B. FATİHA VE İHLAS SURELERİN KULLANILDIĞI AYETLEMELER

ALİ RIZA ASLAN (4)

Ba-yi **Bismillahirrahmanirrahim**
 Yüz yirmi dört bin ilmin hepsini açar
Elhamdülillahi Rabbil âlemîn
 Doksan bin kelamın hepsini açar

Kulhü vallahü ehad birliđi Hakk'ın
Allahüssamede olmalı yakın
 Dört kitap Kur'an'da mevcuttur zatın
 Yüz on dört sürenin hepsini açar

Velem yelid kıyametin küdüsü
Velem yuled nebilerin nebisi
 6 bin 6 yüz 66 ayetin mehdisi
 Muhammed Mustafa hepsini açar

Velem yekün lehû küfüven ahed
 Bir ismi Ali'dir bir ismi Ahmed
 Zahiri batını kurtaran medet
 İnşallah kıyamet kapısın açar

ÂŞIK RIZA aşkın şarabın içen
 Bakıp can göz ile karayı seçen
 Dünyadan ahrete mevt ile göçen
 Şah-ı Merdan Ali hepsini açar

(Aslan 2007: 155)

ŞAH HATÂYÎ

.....
 .....
 .....
 .....

İhdina's-sırâta'l-müstakîm bize
Sıratallezîne dersin ver bize
En'amte aleyhim Kur'andır bize
 Dâimâ tesbîhim adı Mevlâ'nın

Okurum **gayri'l-mağdûb** çekesin belâ
Aleyhim vele'd-dâllîn a'lâdan a'lâ
 Bir kişi ister ki evsuncu ola
 Hükm-i Süleymân'ın çâre Mevlâ'nın

Bismillâhirrahmânirrahîmin binâsın kurar
Kul hüvellâhü ehad bendini urar
 Gönül kuş dutar bir gün bir sayyâd
 Gamından ayrılmaz gamı Mevlâ'nın

Allahüssamed'i okurum dilden
 Şükür **lem yelid** okurum bülbülden
Ve lem yûled canım söylerim dilden
 Daima tesbîhim adı Mevlâ'nın

Ve lem yekün lehû söylerim sözü
Küfüven ehaddır cümlenin gözü
 Gece gündüz demez uyumaz özü
 Her işi böyledir kârı Mevlâ'nın

ŞAH HATÂYÎ'm hatm eyledi yolunda
 Okurum vasfını hadd-i hâlimde
 Dergâha ilâyık âciz kulunda
 Eksik değil var irşâdı Mevlâ'nın

C. FATİHA VE KEVSER SURELERİN KULLANILDIĞI AYETLEMELER

HAYDAR (Doğanlı köyü- Yıldızeli / Sivas, 1914-1998)

Okudum **Elham'**ı elime aldım
Errahmanir'rahîm aradım buldum
Lâilâhe deyip dinime girdim
Mâliki demişem melekler ile

Yevmiddîni ile didara daldım
İyyâke na'bûdü kemale erdim
Ve iyyâke neste'in okumuş gördüm
İhdinessirâta erdim melekler ile

Müstakîme vardım kevseri bildim
Sırâtallezîne Sırat'ı buldum
En'amte annemin hanında kaldım
Aleyhim yazılmış melekler ile

Gayrılmağdûbiyi bildim İlahi
Aleyhim demişim devr-i makamı
Ve leddâllîni bir (u)ruhta tada mı
Amin okuduğum melekler ile

İnna a'taynâ* okutayım Kur'an'ı
Kel Kevser'e dedi Kevser içeni
Fesalli lirabbike sorup geçeni
İnne şânieke okudum melekler ile

ÂŞIK HAYDAR eyder derdime çare
Ayetten hadisten bulursam böyle
Şahlar şahı kıla bana bir çare
Hakikatten aldım melekler ile

(Âşık Haydar: 79-80.)

---

* Kevser Suresi, Kur'an'da 108. suredir ve 3 ayettir. Mekke'de nazil olmuştur.

D. İHLAS SURESİNİN KULLANILDIĞI AYETLEMELER

ALİ BAKİ GÜL (Merzifon-Gümüştepe köyü, 1897-24.12.1956)

Gül cemalin *Kulhü vallahü ehad*
 Hıramanın servi revan okunur
 Cebinde mestur *Allahüssamed*
 Gisuların amber feşan okunur

Lemyelidir Velem yûled şanında
 Çok bekleyen vardır asitanında
 Padişahlarınız hâk-i pâyında
 Kaşın gözün Şâh-ı Merdan okunur

Velem yekün lehû küfüven ahad
 Evladı Resûl'sün habibin Ahmed
 Bektaşî Veli'sin nesî-i Muhammed
 Nakş-ı hüsnün ümmü'l-Kur'an okunur

Velîlerin şahı sultanı sensin
 Bu cihanın sahib-zamanı sensin
 Yaraların emi dermanı sensin
 Al dudağın hâzik Lokman okunur

ALİ BÂKÎ bizi asitânında
 Kabul et sultanım hâk-i payında
 Yeşil ben görünür dest-i pakında
 Dü cihan-ı kutb-ı devran okunur

(Altınok 2017: 432)

DELİ BORAN (1) (Çorum- Sarimbey Köyü, 1838-1898)

Birliğine iman ettim **Kulhüvellahü ehad**
İlmin deryasına daldım virdim **Allahüssamed**

.....
Dizbediz irfana oturdum şahım Haydar-ı Kerrar
Hakk'a kul olayım dersin Ali dergâhına var

Lem yelid senden hâsıl oldu okunan Kur'an
Tecellaya baş indirirsulp ile devran
Bu hale giriftar olur pirimin cemalin gören
Dizbediz irfana oturdum şahım Haydar-ı Kerrar
Hakk'a kul olayım dersin Ali dergâhına var

Ve lem yûled bu ayetin manasın her can bilmez
Ali evladı nurdur onun ervahı ölmez
Dinine aşına olan asla cehennem ateşi görmez
Dizbediz irfana oturdum şahım Haydar-ı Kerrar
Hakk'a kul olayım dersin Ali dergâhına var

Velem yekün lehû bu ayetin bir manası var
Eğer Hak âşığı isen bu ayetin manasın ver
Nârdan ictinap olayım dersin mürşidin dârına dur
Dizbediz irfana oturdum şahım Haydar-ı Kerrar
Hakk'a kul olayım dersin Ali dergâhına var

Ben günahkâra nazar kıl **küfüven ehad** söylerim
İnip aşkın deryasını boylarım
DELİ BORAN ahiri dört kitabı hatm eylerim
Dizbediz irfana oturdum şahım Haydar-ı Kerrar
Hakk'a kul olayım dersin Ali dergâhına var

(Çimen 2005: 49.)

EDİP HARABÎ (1) (İstanbul, 1853-1918)

Yâ Rab senin mekânın yok
 Yatağın yok yorganın yok
 Hem dinin hem imanın yok
 Her bir şeyden münezzehsin
 Aman Allah Sübhanallah
 Her derdlere derman Allah

Sesin çıkmaz avazın yok
 Abdestin yok namazın yok
 Hiç bir yere niyazın yok
Kulhüvellahü ehadsin
 Aman Allah Sübhanallah
 Her derdlere derman Allah

Kapın büyük açan yoktur
 Seni kapıp kaçan yoktur
 Anan yoktur baban yoktur
 Ya Rab **Allahüssamedsin**
 Aman Allah Sübhanallah
 Her derdlere derman Allah

Elmasın yok boncuğun yok
 Aban keben kocuğun yok
 Karın kızın çocuğun yok
Lem yelid ve lem yûledsin *
 Aman Allah Sübhanallah
 Her derdlere derman Allah

Derya senin sahra senin
 Dünya senin ukba senin
 Bu görünen eşya senin
Ve lem yekün lehû küfüven ehadsin
 Aman Allah Sübhanallah
 Her derdlere derman Allah

---

* Yasin Suresi, 36/82

Her bir Şeye kudretin var
Akla sığmaz hikmetin var
Yetmiş iki milletin var
Sen **Hallâk-ı küñfeyekûn**sun
Aman Allah Sübhanallah
Her derdlere derman Allah

Sağın da var solun da var
Eğri, doğru yolun da var
Bir **HARABÎ** kulun da var
Affet cürm ü hatasını
Aman Allah Sübhanallah
Her derdlere derman Allah

(GümüŐođlu 2013: 226-227 / İvgin 2005: 353)

FEDAYÎ (Amasya-Mecitözü-Köseeyüp Köyü, 1886-1919)*

Şu dünyanın temelini sorarsan
Fatıma'dır Muhammed'dir Ali'dir
Derya deniz ırmak gölün ararsan
Fatıma'dır Muhammed'dir Ali'dir

Kul hüvallahü ehad yoğrulan katı
Allahüssamed'dir zatı sıfatı
Lem yelid nurundan var oldu zatı
Fatıma'dır Muhammed'dir Ali'dir

Ve lem yûled ile bir nuru vahit
Bu sırrı fehmetmez ne bilir zahit
Ve lem yekün lehû küfüven ehad
Fatıma'dır Muhammed'dir Ali'dir

Hasan Hüseyin'dir hem imam hoca
Daim zikrederim gündüz- ü gece
Yüz yigirmi dört bin nebiden yüce
Fatıma'dır Muhammed'dir Ali'dir

On sekiz bin âlem pişt ü penahı
Cümle din ehlinin hem padişahı
Deryada karada varlığın şahı
Fatıma'dır Muhammed'dir Ali'dir

Ey **FEDAYÎ** Hakk'a ereyim dersin
Bunlar birdir ahir arayım dersin
Yerin göğün küntün sorayım dersin
Fatıma'dır Muhammed'dir Ali'dir

(Ali Cem Akbulut Arşivi.)

---

* Şiir, Viranî adına da geçmektedir.

İSMÂİL (Amasya-Büyükincirli Köyü, 1794-1860)

La ilahe illallah'tır dört kitabın manası
Muhammed'le Esadullah muhabbetin binası
Cihanı bir noktada düzdü Elif oldu anası
Kitabullah din Muhammed ilm-i hikmettir Ali

Kul hüvellah ehad deyince Allah'ı belledim
Allahüssamed deyince Hak kelamı söyledim
Lem yelid deyince Hakk'a ben ikrarım eyledim
Kitabullah din Muhammed ilmi hikmettir Ali

Ve lem yûled deyince halk eyledi âlemi
Ve lem yekün lehû deyince böyle çaldı kalemi
Küfüven ehad okurum Hakk'ın doğru kelamı
Kitabullah din Muhammed ilmi hikmettir Ali

Hatice Fatıma Ana'm Hüseyin'e ağladı
Lanet olsun ol Yezid'e Ali'ye kast eyledi
Ali ismi kalbimizde bizi irşad eyledi
Kitabullah din Muhammed ilmi hikmettir Ali

Hakk'ın bin bir ismi vardır evvel ismi Allah'tır
Esselatü vesselam Muhammed selavâtullahtır
Mümünlerin kıblegâhı Ali ehli beytullahtır
Kitabullah din Muhammed ilmi hikmettir Ali

Hak mizan terazi kurdu Ali durdu başına
Lanet olsun ol Yezid'e ne gelecek başına
Mümin olan hayır sunar yol ehli kardaşına
Kitabullah din Muhammed ilmi hikmettir Ali

Fatma Ana'm mahşer yerinde ah Hüseyin söylüyor
Lanet olsun ol Yezid'e Ali'ye kast eyliyor
Ali ismi kalb evimde beni irşad eyliyor
Kitabullah din Muhammed ilmi hikmettir Ali

İSMAIL'im Hakk'ı bir bil doğru yolundan azma
Bin iki yüz elli ikide çoğaldı veled-i zina
Lam-Elif'i Ye'yi gören Mehdi'yi yakın bile
Kitabullah din Muhammed ilmi hikmettir Ali

(Ali Cem Akbulut Arşivi.)

KUL NESİMÎ (1)(XVII. Yüzyıl)

Fazlına bel bağladım Yâ Vâhid-i ferd-i ehad
Cümlenin mabudu sensin daima hayy-i ebed

Okudun isminde **Bismillahirrahmanir'rahîm**
Ay sıfatındır sıfatın **Kul hüvellahu ehad**

Evvel ahir Hüvel-hayyullezi'sin lâyemût
Zahir-ü bâtın Hüvel-bakî'sin **Allahussamed**

Lem yelid zatın, ve **lem yûled** sıfatın vasfıdır
Lem yekün zat-ı sıfatın **lehû küfüven ehad**

Ol zaman kim lütf ile bir gevhere kıldın nazar
Zahir ol gevherden oldu cümle eşya lâ-aded

"Kâf" ile "Nun" dan yarattın on sekiz bin âlemi
Kudretinden erbain günde tamam oldu cesed

Ey **NESİMÎ** daima gönlünde özge nesne yok
Hem dilinde ol fakirin daim eyler ya Ahmed

(İvgin 2005: 354.)

OZAN KARAGÜLLE

(Etem Karagöllü, Sivas - Kangal - Zerk köyü, yeni ismiyle Caltepc köyünde 1950-)

Aşka beni salan yârim
Sensin cana can sultanım
Hayatım servetim varım
Sensin cana can sultanım

Coştum kaynadım karıştım
Üç yüz yılda yandım piştım
Ser verdim sevdim sarıştım
Sensin cana can sultanım

Bağrımda sevgin besledim
Başım dizime yasladım
Sazım sözümde sesledim
Sensin cana can sultanım

Sen *kulhüvellahi ehad*
Sinendir *Allahüssamed*
Lem yelid ve lemyûled
Sensin cana can sultanım

Ve lem yekün var mevcuda
Lehû vechin her sücuda
Küfüven ehad bir vücuda
Sensin cana can sultanım

KARAGÜLLE'm ilim aldım
Sifatında zatın buldum
Esmâ-yı Hüsna'ndan oldum
Sensin cana can sultanım

(Ozan Sinemi 2007: 367.)

RIZA (Sivas-Yıldızeli - Aslandoğmuş köyü, 1946-)

Gizli âlemleri ayan görürüz
 Batın âlemînin gözü bizdedir
 Açık can gözümüz Hakk'a yürürüz
 Kevserin suyunun fevzi bizdedir

Kul hüvallahü'dür mazhar-ı celil
Allahüssamed'den anlarız her dil
Lem yelid ve lem yûled'dir Halil
 Peygamber neslinin nazı bizdedir

Ve lem yekün lehû arş-ı müzeyyen
 Şimr elinden şehit oldu Hüseyin
Küfüven ehad'la geldi "Hü" deyin
 İhlas Suresi'nin özü bizdedir

Âşık **RIZA**'m sever mah-ı Resul'ü
 Arş-ı a'lâda kayıt görmüşüm Sur'u
 Parladi cihana nübüvvet nuru
 Velâyet sırrının tuzu bizdedir

(Doğan Kaya Arşivi.)

RUHSATÎ (1835-1911, Sivas- Kangal-Delikaş köyü)

Esselam âşık var ise işte meydan esselâ
 Gün doğmadan neler doğar gör anadan esselâ
 Bugün ben nuş eylemişim pir elinden bir dolu
 Geçmişim Şad'ı Murad'ı hem Tuna'dan esselâ

Ben bir mimden dükkân açtım müşteriler isterim
 İlm-i ledün ders okudum değdi cana neşterim
 Tavrat Zebur İncil Kur'an kamu dilde ezberim
 Tarikatim Nakşibendî bu binadan esselâ

Zaten birsin yok şerikin ***Kul hüvallahü ehad***
 Daima dilde ezberim derim ***Allahüssamed***
Lem yelid ve lem yûled okumuşum bî-aded
RUHSATÎ dil ehli oldu bu manadan esselâ

(Kaya 1999: 103-104)

SEFİL ALİ (Çorum-Boğazkale-Yazır köyü, 1790-1867)

Kurulmadan yerin göğün binası
Ervahın ezelden gelmiştir senin
Kaşlarında mim dırası yazılı
Kim bulur hüsnüne bahane senin

Muhabbet deryası tarikat şahı
Sıtkman sevene göstermez ahi
Âlemler serveri cömert ilahi
Günahlar af etmek şanıdır senin

Sen var iken kimden imdat isteyim
Hünkâr Hacı Bektaş Veli dost deyim
Ya elim kes ya damanım kes deyim
Destim yeteydi damanına senin

Kul hüvellâhu dedim ikrar eyledim
Ehad Ali, Ahmet, Haydar söyledim
Allâhüssamedî ezber eyledim
Lem yelid buyurdu şanına senin

Ve lem yûled deyip Zülfikâr çala
Ve lem yekün lehû dedi âdeme
Küntü kenzi dedi Cebrail bile
Bağlandı zülfünün teline senin

Küfüven ehaddir hatmin tamamı
Hak buyurdu Habib'ine kelamı
Emretti Cebail'e çaldı kalemi
Hüsnün ziya verir cihana senin

SEFİL ALİ tamam **kul hüvellahü**
Ayeti şanına vallah billahi
Yekten hatmeyledi kelimullahı
Elif Lam yazıldı şanına senin

(Ali Cem Akbulut Arşivi.)

VİRANÎ (2) (XVI-XVII. Yüzyıl)

Ya pirim yüzüne baktığım zaman
Tıpkı Hakk'a benzetirim ben seni
Sensin her şeye Gafur-urrahîm
Nasip veren ele benzetirim ben seni

Kul hüvellahu ehadsin sen evliya
Allahüssamedsin geldin dünyaya
İsmin Yâ Murtaza benzersin aya
Kaf Kuran'a benzetirim ben seni

Be'nin altındaki noktasın Haydar
Lem yelid ve lem yûled Gafur-u Settar
Ve lem yekün lehû VİRANÎ serdar
Tıpkı Hakk'a benzetirim ben seni

(Ali Cem Akbulut Arşivi.)

VİRANÎ (3) (XVI-XVII. Yüzyıl)

Elif Allah ismin senin
Kaza kayıp gezersin
Kul hüvellah cismine senin
Hayır şerri yazarsın

Hü Allah'la bir olansın
Allahüssamed nur olansın
Lem yelidsin sır olansın
Yeri göğü kuran sensin

Ve lem yûled ismindir Hak
Ve lem yekün cismindir Hak
Lehû küfüven ehad resmindir Hak
VİRANÎ'yi gören sensin

(Ali Cem Akbulut Arşivi.)

VİRAN ABDAL (4) (XVI-XVII. Yüzyıl)

Bismillahi Hakk'ın bilik ismidir
İsmi ananlar bulur selamet
Errahman cümlenin Rabb'isidir
Errahîm cümleye nasiptir cennet

Ne diyelim bu müjdeye bu kâra
Müminler hü ile gider didara
Secdegâh Ali'ye erlere pire
Adı güzel din serveri Muhammed

Muhammed Ali de kandile kondu
Gine onlar imiş ikrarın bendi
Kuran Muhammed'in şanına indi
Muhammed uğruna verin salâvat

Fatma Ana'nın kursağı kandil idi
İmam Hasan bahçesinin gül idi
Şah Hüseyin kapısına gel idi
Okunur **Kul hüvellahü ehad**

Zihni açık olan Zeynel'den içti
Bakır manasını derç etti seçti
İlm-i hikmet Cafer kapısın açtı
Onun anahtarı Allahüssamed

Musa-i Kâzım ikara bağlandı
İkrar "Hü" dediler sözler sağlandı
Cümlesi de İrıza'ya bağlandı
Okunur lem yelid ve em yûled

Takî Nakî gözler asker yakınır
Sela sesi kulağıma dokunur
Askeri Mehdi'yle bile okunur
Ve lem yekün lehû küfüven ehad

VİRAN ABDAL bilir bilmez mi arif
Dört satır iki nokta üç haruf
On nokta okunur İhlas-ı Şerif
Derc et manasın otuz altı bin kat

(Ali Cem Akbulut Arşivi.)

E. NUR SURESİNİN KULLANILDIĞI AYETLEME*

SELMANÎ -4 (Tokat-Almus-Kuruseki Köyü, 1934-)

Allahü nurü's-semavâti ve'l- arz
Mesellü nurihi ke mişkatin miz
Fiha misbahün elmisbahu fil arz
Fi züccacatin ez züccacetü miz

Ke ennea kevkebün dürriyyün'i
Yu kadu min şecâretin sütuni
Mübareketin ve zeytunetini
Lâ şarkıyyetin velâ garbiyyetimiz

Yekadu zeytüha yüdiü velev
Lem temseshü nârun nûrun alâ ev
Nûrin yehdillahu li nurihi şev
Men yeşâü ve yedri ayetimiz

Bullahül emsale lin nasi emin
Vallahü bi külli şey'in alîmin
 Bu ayeti her dem oku müminin
 Budur nur ayeti beyyinatımız

SELMANÎ oku ki Nur ayetini
 Aydınlatsın kırklar cemiyetini
 Bilmeyen öğrensın faziletini
 Nur u ziyasıdır fazilelimiz

(Selmanî 2008: 320.)

F. MUHTELİF SURELERE AİT İBARELERE YER VERİLEN AYETLEMELER

BUDALA İSMAİL (XVII. Yüzyıl. Sivas-Divriği/Şahin köyü)

Elhamdü lillah şükür gördüm de bildim
Rabbil âlemîn 'le Hak yola geldim
*Errahmanir'rahîm*den rahmet buldum
Mâliki yevmüddîn Ali görünür

*İnna a'taynâ'*dır Kevser'in başı
 Kevseri dağıtmak Ali'nin işi
 Hasan'ın od ile yoğruldu aş
 Hüseyin'in aldan donu görünür

Ol İmam Zeynel de zindanda durdu
Hel etâ Suresi * dilinde virdi
Nasrun minallahi Bakır'a erdi
Ve fethü'n garîb Ca'fer yolu görünür

Elem neşrah leke Yasin ** *Kef Hâ* ***
 Musa-yı Kâzım da çok çekdi cefâ
 Irıza'yı sevmek mü'mine sefâ
 Muhabbetin doğru yolu görünür

Veşşemsi **** Muhammed Tâkî'de gördüm
 Ve aleyke Nakî ayet Hak bildim
 Ben can u gönülden ikrarım verdim
 Kırklar meydanının zârı görünür

Elif-Lâm dedim de bu dâra durdum
 Askerî Mehdî'ye yüzümü sürdürdüm
BUDALA İSMAİL dârını gördüm
 Hakk'ın bin bir ismi Ali görünür

(Doğan Kaya Arşivi, Cönk No: 20/10-11,
 Zile Cöngü: 10-11.)

* İnsan Suresi olup "Hel eta" sözü ile başladığı için bu adla adlandırılmıştır. Sure Kur'an'da 76. sure olup 31 ayettir. Sure, Medine'de nazil olmuştur.

** Kur'an'da 36. Suredir. Mekke'de inmiş olup 439 ayettir.

*** Kur'an'daki 39 sure olan Meryem Suresinin ilk sözüdür.

**** Kur'an'daki 91. sure olan Şems suresinin ilk sözüdür.

DELİ BORAN (2) (1838-1898, Çorum-Kerkez ilçe/ Sarimbey köyü)

Şehadet şanına bi emr-i Hüda
Hakkında **Kul hüvellah** ayet okunur
Nûr-ı Ahmet'sin hem **innâ fetehnâ**
Şânında **Hel etâ** sırat okunûr

Nûş ettim dolana **Elhamdülillâh**
Söze ne haddim var hem vallah billah
Kaşların vallahi **Tebarekâllah** *
Vech-i pâkin feth-i nusret" okunûr

Deryalar kan ağlar giryan içinde
Sure-i Rahman'sın Kur'an içinde
İncil Zebur Tevrat Furkan içinde
Feyz-i nûrun Veladiyat okunûr

Arzum seni tavaf etmekti heman
Fatiha vechinde ey sehavet-kan
Divanında inşallahü'r-rahman
Muhiblere bol inayet okunur

Veşşems ** cemâlin aşkınan Tâhâ
Emirü'l-müminin abdan-ı nehâ
Ümmü'l-kitab Radiyallahü anhâ
Sâki-i kevser âb-ı hayat okunur

DELİ BORAN yâda sır vermen ayıp
Cümle derde mazhar olandır Eyüb
Üç nokta iki harf settarü'l-uyub
Emr-i ferman her vilâyet okunur

(Doğan Kaya Arşivi, Cönk No: 12/ 43-44)

* Kur'an'daki 7. sure olan A'raf Suresi'nin 54. ayetinde geçmektedir.

** Kur'an'daki 91. sure olan Şems suresinin ilk sözüdür.

EDİP HARABÎ (2) (İstanbul, 1853-1917)

Kâfu nûn hitâbı izhâr olmadan
Biz bu kâinatm ibtidâsıyız
Kimseler vâsıl-ı dîdâr olmadan
Ol **Kabe kevseyn**'in **ev ednâsıyız** *

Zâhidâ şânımız **innâ fetahnâ** **
Harâbî kemteri serseri sanma
Bir kılı kırk yarar kâmiliz amini
Pîr Balım Sultan'm budalasıyız

Yok iken Âdem'le Havva âlemde
Hak ile hak idik sırr-ı mübhemde
Bir gececik mihmân kaldık Meryem'de
Hazret-i İsa'nın öz babasıyız

Bize peder dedi tıfl-ı Mesîhâ
Rabbî erîni diye çağırda Musa
Len terânî *** diyen biz idik ana
Biz Tûr-ı Sînâ'nın tecellâsıyız

Küntü keniz **** remzinin olduk âgâhı
Hakka'l-yakîn gördük cemâlullahı
Ey hoca bizdedir sırr-ı ilâhi
Biz Hacı Bektâş'ın fukarasıyız

(Güzel: 470.)

* "*Kabe kevseyn ev ednâ*", Kur'an'daki 53. sure olan Necm Suresi'nin 9. ayetinde geçmektedir.

** Kur'an'daki 48. sure olan Fetih Suresi'nin ilk sözüdür.

*** Kur'an'daki 7. sure olan A'raf Suresi'nin 143. ayetinde geçmektedir.

**** Küntü keniz: Türkçesi; "Ben, gizli bir hazine idim, bilinip tanınmak istedim ve bilineyim diye mahlukatı yarattım." anlamındaki kutsi hadisin özet ifadesi.

HACI SITKI GÖK

Kardeş senin ile bahre dalalım
 Bu dinin temeli senin üstüne
 Mizar şeriatın ele alalım
 Kuralım terazi onun üstüne

Zikredilen yeri kazip atasın
 Sermaye edinir halka starsın
 Kendine gel yoksa yere batarsın
 İllallah diyelim bunun üstüne

Buyurdu hadiste halkaya girin
 Cennet mevasın yer rahmete eren
 Camiü's-sagirde yerini gören
Velezikrullahi ekber* bunun üstüne

Buyurmuştur çok çok zikredin beni
 Münafıkın deli zannetsin seni
 Kürsüde vaizim zemmeder onu
Ev eşedde zikren** onun üstüne

Kulatk ver vaizim bendeki söze
 Neden bu kardeşler taş atar bize
 Yarın orda biz gelirsek yüz yüze
 Ne cevap verirsin bunun üstüne

Zikri kesir edin buyurdu Allah
 İza merertüm biri yazıl cenneh der Resulullah
 Efdelüzzikr lâilâhe illallah***
 Hücçetin var mıdır bunun üstüne

---

* Ankebut, 29 / 45.

** Bakara, 2/ 20.

*** "Zikrin en efdali lâilâhe illallah"tır. (Hadis-i şerif)

Bütün evliyalar hep ehl-i zakir
Can vererek tevhide edelim zikir
Gaziden şehitten yükselir zakir
Elâ ünebbiküm**** var bunun üstüne

Söyleyim şunları var mı günahı
Besmele istiğfar salâvat dahi
Tevhit lafza-ı cilâl hay ile huyu
Benim zikrim fikrim bunun üstüne

Bu yedide günah var ise söyle
Bıraktır bunları nasihat eyle
SITKI Geylanî'ye arzuhal eyle
Bıraksın bir taşı onun üstüne

(Gök: 16-17.)

BAYBURTLU HİCRANÎ (1908-1969)

Açıldı kudretin hikmet perdesi
Seyreder âlemi seyrana benzer
Yetiştî pirlerden hikmet badesi
Sanarsın ezberdir fermana benzer

Üç harf beş noktanın yolu kibarı
On sekiz harftedir dili ikrarı
Kadir Geylanî'nin geldi mazharı
Coş eder bu gönül ummana benzer

İhlası yazmışsın tırnağına eline
Yasin gûşmussun sevdiğimin beline
Tebareke * yazmışsın sevdiğinin diline
Gözleri ayet-i Kur'an'a benzer

Şule verip çekti şanı amana
Ol altı kudretten buldun sen ona
Yanağı **Ha Mim**'dir gözü **Fetahna** **
Kaşları ol İsm-i A'zam'a benzer

Feterda *** sırrında bul cilâsını
Hatt-ı **Elif Lam**'ın ol imlâsını
Nasıl verem yârin ser-encamını
Zannettim Yusuf-ı Kenan'a benzer

---

* Mülk Suresi'nin ilk sözü. Mük Suresi, Kur'an'ın 67. Suresidir ve Mekke'de nazil olmuştur, 30 ayettir.

** Fetih Suresi'nin ilk sözü. Fetih Suresi Kur'an'da 48. Suredir. Medine'de nazil olmuştur ve 29 ayettir.

*** Duha Suresi, 93 / 5

Didar-ı Hak'tandır gülşan ocağın
Dört *Ha-Mim* bar içre açmış budağın
Ve'l-leylî****, **Ve's-şemsî** yazmış tırnağın
Kâffe-i rummandır bağbana benzer

Konaydım bağına süreydim demin
Altmış bin evraktır yedi ahkâmın
Beden hapshanesi benî dem'in
O yüzden **HİCRANÎ** divane benzer

(Kayaoğlu-Kırtan 2006: 7-8.)

HAFIZ (XIX. yüzyıl, Merzifon)

Bahr-i Feyzullah'tan Cemal Efendi
 Mevc vurup derya-yı ummana benzer
 Silsile-i Hünkâr kendidir kendi
 Kutb-i zaman Balım Sultan'a benzer

Kaşları mihraptır kameti tuba
 Gözleri **Ve'l-fethi** alını **Ve'd-duha**
 Cihana gelmemiş böyle bir rana
 Hublukta Yusuf-i Kenan'a benzer

Kakülü **Ve'l-leyli** sinesi Tur'dur
 Kenz-i hakikattir ilmi ledündür
 Ruhları gonca-yı ahmerden terdir
 Bir kenz-i mahfidir nihana benzer

Cemali **Fatiha allemel esma**
 Ta ezel ervahı ismi müsemma
Veled kad keremna hakkında imla
 Okunur **Kâfi ve'l-Kur'an**'a benzer

Kemalinde inayetler aşikâr
 Cemalinde şems-i kamer sermeser
 Ne güzel yaratmış ol gani hünkâr
 Nuru haktan sırr-ı Süphan'a benzer

Ne kadar vafsetsem yeridir billah
 Methini ederim hasbetenillah
 Kelam-ı nâtıktır ol veliyullah
 Nutk-u haktır dili ummana benzer

Âşıkların Kabesidir dergâhı
 Dertlilerin devasıdır nigahı
 Ruz-i şeb **HAFIZ**'a çektiren ahi
 Zehre hayat veren Lokman'a benzer

(Karadeniz-Akbulut 2016: 166)

HÜZNÎ

Bu aşk tarîkını süenler sehî
Yehdiile'r-rüşdî fe âmennadır*
 Meftun-ı hak olan olur mu tehi
 Çün **vema yentıku anî'l-hevadır****

Âşiyân-ı dîdar vech-i dilârâ
 Kaysu-veş sahrada ider vaveylâ
 Çileyi çekmeyen sürer mi safâ
 Şehidânı **ma'a'l-üsri yüsrâdır*****

Dergâh-ı Mevlâ'ya yüz tutan merdan
 Olmaz zahid gibi meyyâl-ı canân
HÜZNÎyâ âşıkın ahına bürhan
illâ tezkireten limen yeşâdır****

(Oğuz 1988: 169. / İvgin-Ünal-Öncül 2009: 240.)

---

* Cin Suresi, 72 / 2.

** Necm Suresi, 53 / 3.

*** İnşirah Suresi, 94 / 5.

**** Tâ Hâ Suresi, 20 / 3.

KALENDER BABA (XVI. yüzyıl)

Çok şükür mübarek cemâlin gördüm
Hayat buldu bu cismime can geldi
Hüsnün ayettir dilimde virdim
Ellezi esrâr-ı fî süphan geldi

Kaşların suresi şekli **Bismillah**
Ne hûb bırakmıştır Tebarekâllah
Gökten inen ayete **Nasrun minallah** *
Ahsen-ı takvimsin ..... şan geldi

Hil'at-ı hudut-ı hattın beyanı
Elem neşrah leke ** şerh ider anı
Fatihatü'l-küttâb sebbü'l mesani
Sure-i vechinde **Er-rahmân** *** geldi

Mushaf-ı vechini vird ider dilim
Herkes müyesser olmaz bu ilim
Mübarek vechini gördükçe velim
Nun vel-kalem Kaf Kur'an geldi

KALENDER'in piri Bektaş Velî'dir
Nesl-i Muhammed'dir Seyyid Ali'dir
Cümle'yi var iden Kerem-kânidir
Makamı bilinmez bî-nişan geldi

(Doğan Kaya Arşivi, Cönk No: 12/8-9)

---

* Saff Suresi, 61 / 13.

** İnşirah Suresi, 94 / 1.

*** Rahman Suresi, 55 / 1.

KUL HÜSEYİN (Amasya-Gümüşhacıköy-Keçiköy, 1797-1882)

Cemalin **Vedduha*** mısri-i cami
 Bu haddin cümlesi Kur'an okurlar
Vettiyni** vecihin hattın istiva
 Ledün zülfün ilmi cav(i)dan okurlar

Ak alnında balkıyan mahitabdır
 Cihana ziya veren afitabdır
Velleyli*** kaşları ümmü'l-kitaptır
 Feyz-i mutlak **Sebü'l-mesan** okurlar

Elem neşrah leke sadreke**** meded
 Şanına nazildir **Kul hüvellahü ehad*******
 Her daima gün gün saat be saat
KUL HÜSEYN dostuna Kuran okurlar

(Akbulut 2015: 129.)

---

* Duha Suresi, 93 / 1.

** Tin Suresi, 95 / 1.

*** Leyl Suresi, 92 / 1.

**** İnşirah Suresi, 94 / 1

***** İhlas Suresi, 112 / 1.

KUL NESİMÎ (2) (XVII. Yüzyıl)

Hak kendi nurundan öğmüş yaratmış
Padişah eylemiş âlem üstüne
Gördüm cemalini salâvat verdim
Sokunmuş cefalar serin üstüne

Vallahi *Kuran'*dır sana sözlerin
Yasin-i Şerif'dir* iki gözlerin
innâ fetahnâdır** senin gözlerin
Vedduhâ*** inmiştir belin üstüne

Kirpiğin üstünde benler düzülü
İkrarından dönen Hak'tan üzülü
Ak göğsün üstünde ***Tebbet******* yazılı
Veşşemsi***** inmiştir kolun üstüne

Alnıma yazıldı böyle bir yazı
Gelin biz de Hakk'a idek niyazı
Ayete'l-Kürsî'yle* güzel ***İhlas'*****
Okuyuben geldim yolun üstüne

---

* Yasin Suresi, Kur'an'ın 36. suresi olup Medine'de inzal olmuştur. Toplam 83 ayettir.

** Fetih Suresi, 48 / 1.

*** Duha Suresi, 93 / 1.

**** Tebbet Suresi, Kur'an'da 111. Suredir. Toplam 5 ayet olup Medine'de inmiştir.

***** Kur'an'daki 91. sure olan Şems suresinin ilk sözüdür.

* Bakara Suresi, 2 / 255.

** İhlas Suresi, Kur'an'ın 112. Suresidir. Medine'de inmiştir ve 4 ayettir.

SEYYİD NESİMÎ'nin Şemsî çırası
Errahman'dır iki kaşın arası
Güzel *Bismillah*la *Elham* Suresi^{***}
Elif Lam inmiştir kaddin üstüne

(Doğan Kaya Arşivi, Cönk No: 4/57. /
Öztelli 1969: 26)

*** Kur'anın ilk suresi olan Fatıha suresi.

MEHMET KIZILGÖZ (2)(1944, Sivas-Yıldızeli/Davulalan köyü)

Hak seni yaratmış yücesin yüce
Nice sitem vardır huyunda senin
Baktım cemaline nurunu vermiş
Hükümrânlık vardır soyunda senin

Yüz on dört sureyi gördüm yüzünde
Velleyli okunur alnın düzündü
Tebbet görünüyor şu ak göğsünde
Veşşemsi yazılı kolunda senin

Kur-an'ı Kerim'dir mahu yüzlerin
İnnafetahna'dır senin sözlerin
Yasin-i Şeriftir billur gözlerin
Vedduha konulmuş dilinde senin

Ayete'l-Kürsî'dir kâmilin sözü
İhlas-ı Şeriftir arifin sözü
Hak olmazsa kime edem niyazı
Çok engeller vardır yolunda senin

MEHMET KIZILGÖZ'üm yâr yarasında
Elham'la, Besmele var sinesinde
Errahman okunur kaş arasında
Lam-Elif konulmuş kaddinde senin

(Çetinkaya 2006: 156.)

MUSA TEKTAŞ (Sivas-Kangal-Yarhisar köyü, 1970-)

Allah'ın lutfudur insan, kâinat
İslâm yolu yüce dinde gizlidir
Onsekizbin âlem cümle mahlûkat
Bütün sırlarıyla O'nda gizlidir

Kul olan zikreder daim Mevlâ'yı
"Ol" dedi yarattı arz-ı semayı
O koydu kalplere kutlu sevdâyı
Kuvvet, kudret **feyekun**'da * gizlidir

Allah'a itaat mabudun emri
Rasulüne salat ve memnun emri
Vel kalemî vema yesturun ** emri
Mükâfat **Sure-i Nun**'da *** gizlidir

Cennatün tahtihal-enhar **** hitabı
Vardır mü'minlere ecr ü sevabı
Dünya amelinin ahret hesabı
Toprağın altında sinde gizlidir

Hak mevcuttur kulun her zerresinde
Her nefesinde ve "Hû" sesinde
Ve nahnu akrebu ileyh * hissinde
İlikte damarda kanda gizlidir

Ahlak bize güzel libas azizim
Edepli olanlar görür hep ta'zim
Ve inneke leala hulukin azîm **
Âdemlik en güzel tende gizlidir

---

* Yasin Suresi, 83 / 82.

** Kalem Suresi, 68 / 1.

*** Kalem Suresinin diğer adı. "Nun" ile başladığı için bu şekilde de bilinmektedir.

**** Tâhâ Suresi, 20 / 76.

* Kaf Suresi, 50 / 16.

** Kalem Suresi, 68 / 4.

Seksen üç ayet Kur'an-ı mübinde
 Açık işaret Kur'an-ı mübinde
 Mü'minlere nimet şan-ı mübinde
 Nice fazilet **Yasin**'de gizlidir

Mevlâ'mız halife kıldı insanı
 Ruhundan üfledi yüceltti şanı
Ve nefahü min rûhina^{***} ihsanı
 İnsanoğlundaki canda gizlidir

İnnafetahnake kutlu müjdedir
 Mü'min için bir umutlu müjdedir
TEKTAŞ vecibemiz Rabb'a secdedir
Külli şey'in^{****} o Kur'an'da gizlidir

(Tektaş 2006: 75-76.)

*** Hicr Suresi, 15 / 29.

**** Mülk Suresi, 67 / 1.

SEFİL ALİ (Çorum-Boğazkale-Yazır köyü, 1790-1867)

Hatm-i Bismillah'sın İncil içinde ismin İlya
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Ziilfikâr
Errahmanir'rahîm okunur zülcelâl kibriya
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Elif Lâim *Mim*'sin cihanın nuru Haydar-ı Kerrar
Zâlike'l-kitâbü şanına indi Ahmet server
Lâ raybe fîhsin gözümün nuru şebberi şübber
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Hüdel li'l-müttakînsin cümlelerin hem dest-gîri
Ellezîne yü'minûne hatmi pirlere piri
Bi'l-gaybi nutkullahın dedi ol cenabı bari
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Ve yukîmûne's-salâte buyurdu sırr-ı cabbâr
Ve mimmâ razaknâhüm çoşa geldi hem Zülfikâr
İnnâ fetahnâ leke fethan* kıldı târumâr
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Yümfikûn şanına indi kutb-u âlem Hünkârın
Ve'ilezîne yü'minûne şekli pir-i piykarın
Bimâ ünzile ileyke küllü maksut didarın
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Vemâ ünzile min kablik buyurdu ecma-i zat
Ve bi'l-âhireti hüm yedi mushaf yedi ayet
Fatihatü'l-ümmü'l-kitapsın **yûkinûn** vilayet
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

---

* Fetih Suresi, 48 / 1

Ulâike alâ hüden indi billahi zata
Mir-rabbihim vallâhi **ve ulâike hümü'l heleta**
 Hem Esmâül-Hüsna'sın hem **müflihûnsun** ** lâ fetâ
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Sadakallahü'l-mevlanel azimsin vallah
Sübhâne Rabbike *** cümle âlemîne Allah
 Çün bu **Rabbî'l-izzeti** hakkı nuru kudretullah
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Ammâ yasifun dedi Hak Lâ İlahe İllallah
Ve selâmun ale'l-mürselîn Aliyyün Veliyullah
Ve'l-hamdü li'llâhi sen oldun sırrı sırrullah
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Rabbil âlemînsin **** kulhü Allah u Ehad
 El Fatiha zikrullahımızsın hatmi salâvat
 İncil, Tevrat, Zabur, Kur'an dört kitapsın kâinat
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

Ali, Haşan, Hüseyin, Zeynel, Bakır perverdigâr
 Cafer Sadık, Kâzım Musa, Rıza, Taki'dir serdar
 Ali ül Naki, Askeri gele Mehdi şah suvar
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

SEFİL ALİ'm tuta geldim hakkın yedullah elin
 Aşığı sadık olanlar vird eder penah dilin
 Din server-i şahı Kerbelâ nuru ayne'l-mümin
 Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ Zülfikâr

(Çevik 2007: 36-38.)

** Şiirin 6 dörtlüğünde Bakara Suresi'nin ilk beş ayetine yer verilmiştir.

*** Saffât Suresi, 37 / 179-182. (Şiirin 8. ve 9. Dörtlüğünde geçmektedir.)

**** Fatiha Suresi, 1 / 1.

SELMANÎ (4) (Tokat-Almus-Kuruseki Köyü, 1934-)

Yüz on dört sureyi okudum süzdüm
Elif lam mim ile dalı ir nokta
Sebü'l-mesanî'den manayı çözdüm
Kâmilin muhabbet balı bir nokta

Suretin **veşşemsi**, **Yasin**, **Ta-Hâ**'sı
Siretin **vennecmi** ol **fetahnası**
Hasan Hüseyin'in şehit libası
Ehl-iBeyt'in yeşil alı bir nokta

On iki noktanın Pa, Ça, Ja, Ka'sı
İhlas'ın Ebced'in Elif, Lâm Ra'sı
Gerçek erenlerin tacı hırkası
Dervişin abası şalı bir nokta

Ha-Mim suresini Ha'de bir ettim
Ayın, Lâm, Ye dedim Ya'da bir ettim
Ol yüz dört kitabı Ba'da bir ettim
Sırr-ı Lâ feta'nın Zel'i bir nokta

SELMANÎ'yim özüm pire bağladım
Türab etim yüzüm yere bağladım
Otuz iki hattı Bir'e bağladım
Bir olup ölenin Salı bir nokta

(Âşık Selmanî 2008: 47)

SEYYİD SÜLEYMAN (2) (Ankara-Çubuk- Susuz Köyü, 1857-1900)

Bin bir ismin vardır birisi Haydar
 Bezm-i Eleste'de dedik Eyvallah
 Bilinmez mergabın hasbetenillah
Yedullah* *şanına yazmadı mı Hak*

Femennekese feinnema *yenküsü* Suresi**
 Üç günlüktür şu dünyanın süresi
 Mümine gerektir **İkrâ** Suresi***
Velakad kerremnâ**** demedi mi Hak

Zöhre yıldızından eweli doğdun
 Nice bin devlerin katlini eğdin
 Şem üi kamer olup havaya ağdın
 Ve innâşek kamerin demedi mi Hak

Güvercin donunda camiye girdin
 Kırk camide bir vakiti kıldırđın
 İrşat edip Hak olduğun bildirdin
Küllü şey'in kâdir* demedi mi Hak

Üç yaşında Selman'a bindim derdin
 Üçyüz yılın sonunda nergizi verdin
 Hatayî, Kul Himmet, Viranî dördün
SÜLEYMAN'ın dersin vermedi mi Hak

(Çağlayan 1994: 57.)

---

* Fetih Suresi, 48 /10.

** Fetih Suresi, 48 / 10.

*** Alak Suresi. (Mekke'de inmiştir. Kur'an'ın 96. Suresidir. 19 ayettir.)

**** İsra Suresi, 17 / 70.

* Mülk Suresi, 67 / 1.

VİRANÎ (5) (XVI-XVII. Yüzyıl)

Gel berü olma bu demde Gâfilûn
Ekrarü'n-nas *fehüm lâ yu'minûn* *

O sebepten söylerim size kitap
Vasiyyüküm *lâ'elleküm tuf'lihûn* **

Her kim tastik eylemez nutk-ı Hakk'ı
Ve *Resulehum fahüm lehu münkirûn* ***

Kim ki anlara hıyanet eyledi
Lânetullâi ale'z-zâlimîn ****

Ey **VİRANÎ** nutk-ı Hakk'ı kim görür
innâ lillahi ve innâ ileyhi râciûn *****

(Doğan Kaya Arşivi, Cönk No: 12/71)

---

* Yasin Suresi, 36 / 7

** Bakara Suresi 2 / 189.

*** Mü'minûn Suresi, 23 / 69.

**** Hud Suresi, 11 / 18.

***** Bakara Suresi, 2 / 156.

G. TÜRKÇE AYETLEME

RÜSVAYÎ (2) (Ali Cem Akbulut)

*Bağışlayan esirgeyen Allah'ın adı ile
 Âlemlerin Rabbine hamd olsun* dedik evveli
O sevendir koruyandır dillerde nâdı ile
Din günün sahibidir nuru ayan münceli

*Yalnız sana kulluk eder senden yardım dileriz
 Bizi doğru yola ilet daim bu viridi deriz
 Nimet verdiklerinin yoluna niyet gideriz
 Haramiden emin eyle* keremkân Zülcelali

*Gazab' uğrayan ve sapkınların yoluna değil
 Okuduk yedi ayeti kabul eyle ya Celil
 Sözün ile amelini birle RÜSVAYÎ sefil
 Tevhide yetenler elbet bulur imiş kemali**

---

* Şiir, Fatıha Suresinin Türkçesi ile vücade getirilmiştir. (Ali Cem Akbulut Arşivi.)

H. SÜBHANEKE DUASI

SEFİL AHMET (2)

Evvel Allah dedim virde başladım
Sübhaneke bana bir doğru yoldur
Allahümme çarşısında kışladım
Vebihamdik işte alacak maldır

Ve tebarek ikrar verdim güderim
Mim, Elif yoldaşım eli n'iderim
Sevdim **kesmüke**'yi yoktur kederim
Ve t(e)ala dostumun ihsanı boldur

Ceddüke'ye ikrar verdim dönemem
Vecelle'm var aşk oduna yanamam
Bu sevdaya düşenleri kınamam
Senaük dediği bir derin göldür

Şu gönlümü bedestende gezdirem
Vela deryasında gemim yüzdürem
İlahede matahımı düzdürem
Gayrüke okumak bir müşkil haldir

Otuz iki şardan beri gelirim
Ben ustamdan sebakımı alırım
Yuh olsun benliğe turap olurum
SEFİL AHMED Hakk'a bir edna kuldur

(Ali Cem Akbulut Arşivi.)

I. AMENTÜ DUASI

SADIK BABA (Hekimhan – Güvenç köyü, 1784-1839)

Hoş lisanla suval ettim gülzarı
Dedi has bahçenin andelibiyiz
Dedim bağban mısın neyledin harı
Bismillahirrahman andan haliyiz

Okudum **Amentü** iman hakkıçin
İnandım **billahi** bu can hakkıçin
Ve melaiketihî saffan hakkıçin
Ezine gününde ihsan kuluyuz

Ve **kütübihî** deyip birledik Hakk'ı
Ve **Resulullah'**tır kelimda baki
Ve'l-yevmi-l-ahiri Kur'an da oku
İnanmaz rakipler ondan haliyiz

Bi'l-kaderi bu kelamı bildiren
Ve hayrihi miskaline erdiren
Ve şerri şeriften yüzün döndüren
Biz onlardan değil ondan beriyiz

Minallahi tealâ oldu bu ikrar
Velba'sü ba'delmevt dilimde ezber
SADIK der erbaada kuruldu bu sır
Hamdi' lillah muhabbetten doluyuz

(Çiftlikçi- Deniz 2010: 275)

KAYNAKÇA

- Akbulut, Ali Cem (2015), *Âşık Kul Hüseyin ve Kul Hüseyin Kolu Âşıkları*, Ankara.
- Ali Cem Akbulut Arşivi.
- Altınok, Baki Yaşa (2017), *Sıtkı Baba'nın Oğlu Ali Baki Gül Divanı*, Helke Yayıncılık, Ankara.
- Aslanoğlu, İbrahim (1984), *Âşık Veli Hayatı-Kişiliği-Değişleri*, Ankara.
- Aslan, Âşık Ali Rıza [2007], *Kalpten Gelen Ses*, Dilek Matbaası, [Sivas].
- Âşık Haydar Özdemir'in Değiş-Beste ve Duaları*, Yer ve Tarih yok.
- Âşık Selmanî (2008), *Batın İlmi Divanı*, Barış Matbaası, İstanbul.
- Buran, Ahmet (2006), *Nimri Dede Hayatı ve Şiirleri*, Elazığ.
- Büyüktaş, İsmail (Ozan İcadî) (2000), *Aşk Doğunca*, Can yayınları, İstanbul.
- Çağlayan, Alper (1994), *Seyyid Süleyman*, Baskı yeri yok.
- Çetinkaya, Sevtap (2006), *Âşık Mehmet Kızılgöz Hayatı ve Şiirleri*, Sivas (Basılmamış Lisans Tezi).
- Çevik, Mehmet (2007), *Âşık Sefil Ali Hayatı –Değişleri*, Çorum.
- Çiftlikçi Ramazan Kemal Deniz (2010), *Hekimhanlı Âşık Sadık Baba Hayatı-Sanatı-Bütün Şiirleri*, Malatya Araştırmaları Derneği Yay., Malatya.
- Çimen, Halil (Âşık Borani) (2005), *Çorumlu Efsane Ozan Deli Boran*, Çorum.
- Doğan Kaya Arşivi.
- Gök, Hacı Sıtkı (Tarihsiz). *Dini ve Ahlakî Öğütler*, Baskı yeri yok.
- Gümüsoğlu, Dursun (2013), *Ahmed Edîb Harâbî Dîvânı, Yaşamı ve Tüm Şiirleri*, Can Yay., İstanbul,
- Güzel Abdurrahman-Ali Torun (2014), *Türk Halk Edebiyatı El kitabı*, Akçağ Yay., Ankara.
- İmam-ı Yafi (1980), *Kur'anı-Kerim'in Havas ve Esrarı* (Çev. Hami Erin), İstanbul.
- İvgin, Hayrettin-Ömer Ünal-Fahrettin Öncül (2009), *Yozgatlı Hüznî-Hizbî Baba Hayatı*, Ankara.
- İvgin, Hayrettin (2005), *Hüsne Mağrur Olma*, İstanbul.
- Karadeniz, Bekir -Ali Cem Akbulut (2016), *Alevî Bektaşî Şairleri 4*, Kara Mavi Yay., Ankara.
- Kaya, Doğan (1999), *Âşık Ruhsatî*, Sivas.
- Kaya, Doğan (2007), "Dinî-Tasavuffî Türk Şiirinde Yeni Bir Tür: Ayetleme", *Folklor / Edebiyat*, 2007/1, S. 49, Ankara.
- Kayaoğlu, Taceddin - Mahmut Kırtan (2006), *Bayburtlu Hicranî*, İstanbul.

Koca, Turgut (1990), *Bektaşı Nefesleri ve Şairleri*, İstanbul Maarif Kitaphanesi ve Matbaası, İstanbul.

Oğuz, M. Öcal (1988); *Yozgatlı Hüzni*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara.

Ozan Sinemi (2007), *AN-DER 2007 Şiir Antolojisi*, AN-DER Yayını, Ankara.

Piroğlu, Hüseyin (1992), *Evliyalar Yatağı Anadolu*, Fon Matbaası, Ankara.

Tektaş, Musa (2006), *Muhabbet Gülleri*, Nasihat Yayınları, Ankara.

Temizkan, Mehmet (2015), *Türk Halk Şirinde Sureler ve Ayetler*, Kömen Yay., Konya..

Turan, Fatma Ahsen -Başak Uysal-Kadir Gökhan Uğur-Ayfer Sarıyıldız (2010). *Sazın Sözü Ustaları, Yaşayan Halk Şairleri II*, Gazi Kitabevi, Ankara.

Ulusoy, Ali Nail, *Ali Raif Ulusoy ile Âşık İrfanı*, Kardelen Ofset, Ankara, 2013.